

Hebreo masārē oja'que ni'i

A'ti pūrī a'tiro weero ojano'pā nise ni'i

A'ti pūrīrē hebreo masārē (judío masārē) ojacu niwĩ. Cũ oja'cure añurō waro masīno'ña marĩi.

A'ti pūrī Jesucristore ějōpeodu'use pũ'to nirārē ojano'caro niwũ.

A'tiro ojacu niwĩ. Cristo nipe'tirā bu'ipu nimi nisere ojacu niwĩ. Ɔ'musecjārā Ō'acūrē wereco'terā bu'i, Moisé, tojo nicā cũ dutise bu'i nimi nisere ojacu niwĩ. Tojo nicā Cristo pa'ia wiogu waro weronojō nígũ, Melquisedec weronojō nimi nisere ojacu niwĩ. “Tojo weerā Cristore ějōpeonu'cũcā'ña”, ni ojacu niwĩ.

Ō'acũ cũ macũ me'rā masārē ucũcu niwĩ nise ni'i

¹ Dũporopũ Ō'acũ marĩ ñecũsumua judío masārē pejetiri ucũcu niwĩ. Cũ, cũ ye queti weremu'tārĩ masārē mejēcānojō dia'cũ werecu niwĩ. Āpērārē bajuyoropũ werecu niwĩ. Āpērārē quē'ese weronojō ĩ'ocu niwĩ. Āpērārē quē'erōpũ werecu niwĩ. ² A'tocaterore a'ti umuco pe'tiatji dũporo cũ macũ me'rā cũ ye cjasere marĩrē ucũmi. Ne waropũta Ō'acũ cũ macũ me'rā nipe'tise a'ti turi cjasere weecu niwĩ. Tere wéégũ, nipe'tise cũ macũ ye tojadutigu tojo weecu niwĩ. ³ Cũta Ō'acũ asistesere cuogu nimi. Ō'acũ tutuayũ'rũgũ, añuyũ'rũgũ nimi. Cũ macũ quē'rā cũ weronojōta nimi. Cũ ucũtutuase

me'rã nipe'tise a'ti turi cjasere cã ne waropu weenu'cã'caro weronojõta ninu'cũcã weemi. Cã wẽrĩse me'rã marĩ ña'arõ wee'quere yu'rucõ niwĩ. Tojo wéeca be'ro u'musepũre Õ'acũ tu-tuayũ'rũgũ dujiri cũmurõpu ejanujãcũ niwĩ.

Õ'acũ macũ Õ'acũrẽ wereco'terã u'musecjãrã nemorõ nimi nise ni'i

⁴ Õ'acũ cã macũrẽ cã wiogu nisere o'oturiacu niwĩ. Tojo weegu cã macũ cãrẽ wereco'terã u'musecjãrã bu'ipu tojacũ niwĩ. ⁵ Õ'acũ cã macũrẽ a'tiro nicũ niwĩ:

Mũ'u yu'u macũ ni'i.

Ni'cãcã me'rã yu'u mũ'u pacũ ni'i nisere i'o'o, nicũ niwĩ.

Cã, cãrẽ wereco'terãrẽ tojo niticũ niwĩ. Tojo nicã cã macũ ye cjasere ucũgũ, a'tiro nicũ niwĩ:

Yu'u cã pacũ nigũti.

Cũ yu'u macũ nigũsami, nicũ niwĩ.

Cãrẽ wereco'terã pe'ere ne tojo niticũ niwĩ.

⁶ A'tiro weecu niwĩ. Cã macũ masã ma'mi ni'cã nigũrẽ a'ti nucũcãpu bajuacã weecu niwĩ. Tojo wa'acã wéegũ, Õ'acũ a'tiro nicũ niwĩ:

Nipe'tirã yu'ure wereco'terã yu'u macũrẽ ejaque'a, ãjõpeoato, nicũ niwĩ.

⁷ Õ'acũ cãrẽ wereco'terã pe'ema a'tiro nicũ niwĩ:

Yu'u, yu'ure wereco'terãrẽ wĩ'rõ weronojõ upũticã wee'e.

Narẽta tja pecame'e weronojõ upũticã wee'e.

⁸ Cã macũ pe'ere "A'tiro weegũti", nicũ niwĩ:

Mũ'u Õ'acũ nise, wiogu nise ne pe'tisome.

Mũ'u masãrẽ queoro dutigusa'a.

⁹ Mũ'u queoro weesere ma'i'i.

Ãpẽrã ña'arõ weese pe'ere yabi'i.

Tojo weegu yu'u Õ'acũ mu'urẽ besegu, wiogu
sõrõgũ, u'se me'rã wa'rewu.

Mu'u me'rãcjãrã bu'i tojacã weewu.

Masã mu'urẽ “Añuyu'ruagu nimi”, nima.

¹⁰ Apero Õ'acũ cũ macũrẽ ucũ'quere a'tiro
ojano'wũ:

Wiogu, ne waropure mu'u basuta a'ti turire,
u'musere bajurẽwũ.

¹¹ A'te mu'u wee'que pe'tirosa'a.

Mu'u pũrĩcã pe'tisome.

Ninu'cũgũsa'a.

Nipe'tise mu'u wee'que su'ti weronojõ boadi-
jarosa'a.

¹² Mu'u tere su'ti weronojõ tuupe'egusa'a.

Nipe'tise te ducayuno'rõsa'a.

Mu'u pũrĩcã ne ducayuwe'e.

Mejãrõta ninu'cũ'u.

Mu'u catiri umuco ne pe'tisome, nicu niwĩ Õ'acũ
cũ macũrẽ.

¹³ Õ'acũ a'te quẽ'rãrẽ cũ macũrẽ a'tiro nicu niwĩ:

Yu'u tiro wiogu dujiri cũmurõ diacjũ pe'e du-
jigusa'a.

Mu'urẽ ĩ'atu'ti'cãrã mu'u doca tojape'ticã
weeguti.

Yu'u tojo weeri cura mu'u dujigusa'a, nicu niwĩ.

Cũrẽ wereco'terã pe'ere ne ni'cãrẽ tojo niticu
niwĩ. ¹⁴ Nipe'tirã Õ'acũrẽ wereco'terã bajutirã
nima. Na cũ dutisere weeco'terã nima. Na cũ
yu'ruono'cãrãrẽ weetamudutigũ o'ó'cãrã nima.

2

Õ'acũ masãrẽ yu'rũo'que quetire wãcũnrũdutise ni'i

¹ Õ'acũ cũ macũrẽ nipe'tirã wiogu wa'acã weecũ niwĩ. Tojo weerã Jesucristo ye quetire marĩ tu'o'quere nemorõ wãcũnrũgõũa'a. Tere wãcũtirã, mejẽcã ëjõpeobosa'a nĩrã, wãcũnrũrõũa'a. ² Duporopure Õ'acũ cũrẽ wereco'terã u'musecjãrãrẽ cũ ye quetire wereduticũ niwĩ. “Na were'que diacjũ ni'i”, nino'caro niwũ. Tojo nimicã, masã pe'e na were'quere ëjõpeoti, yu'rũnu'cãcãrã niwã. Õ'acũ nipe'tirã na dutisere weetirãrẽ queoro bu'iri da'recũ niwĩ. ³ Marĩ pũrĩcã Õ'acũ masãrẽ yu'rũose queti añubutiasere cõ'o. Tojo cuomirã, tere tojo ã'acõ'arã, cũ bu'iri da'resere ne yu'rũwetisome. Ne warore Jesucristo marĩ wiogu masãrẽ yu'rũoguti nisere werenũ'cãcũ niwĩ. Be'ro tja cũ were'quere tu'orã, a'tiro wee'cãrã niwã. Diacjũta ni'i nĩrã, marĩrẽ wereturiacãrã niwã. ⁴ Apeye quẽ'rãrẽ Õ'acũ a'tiro weecũ niwĩ. Cũ a'te quetire “Diacjũta ni'i” nĩgũ, peje weeĩ'osere ã'amarĩase me'rã ã'ocũ niwĩ. Tojo nicã Espĩritu Santu me'rã marĩrẽ a'tiro weecũ niwĩ. Cũ uaronojõ peje mejẽcãrĩ dia'cũ weemasĩsere o'ocũ niwĩ.

Jesucristo marĩ weronojõ uputigu nimi nise ni'i

⁵ A'ti turi pe'tica be'ro ape turi nirõsa'a. Ti turipure Õ'acũrẽ wereco'terã u'musecjãrã dutise doca nisome. ⁶ A'tiro pe'e ni'i. Õ'acũ ye queti ojãca pũrĩpure ni'cũ a'tiro ojacũ niwĩ:

Õ'acũ, ¿de'ro weegu masãrẽ wãcũmiti mũ'u?
Na boadjarãrẽ ¿de'ro weeacũ tocã'rõ
wãcũque'timiti mũ'u?

⁷ Õ'acũ, yoaticã masãrẽ mũ'urẽ wereco'terã doca
nicã weecũ niwũ.

Tojo weemigũ, narẽ be'ropure wiorã sõrõcũ
niwũ.

Narẽ wiorã sõrõ, nipe'tirã narẽ “Añurã nima”, ni
wãcũcã weecũ niwũ.

⁸ Nipe'tise mũ'u bajurẽ'quere masã dutiato nígũ
cũucũ niwũ, ni ojacũ niwĩ.

Õ'acũ nipe'tisere masã dutise doca nicã weecũ
niwĩ. Tojo weero ne apeyenojõ na bu'i niwe'e.
Tojo nimicã, masã nipe'tisere sõ'owaro dutitima
yujupũ. ⁹ Jesú pũrĩcãrẽ tojo oja'caronojõta
wa'acaro niwũ. Õ'acũ cãrẽ a'ti nucũcãpũre
o'ógũ, cãrẽ wereco'terã docapũ cũunicũ
niwĩ. Õ'acũ marĩrẽ pajaña'gũ, nipe'tirãrẽ
wẽrĩbosadutigũ tojo cũucũ niwĩ. Ni'cãrõacãrẽ
cũ wẽrĩ pi'eti'que wapa Õ'acũ cãrẽ wiogũ sõrõcũ
niwĩ. Nipe'tirã cãrẽ “Añuyũ'rũgũ nimi” nidutigũ
tojo weecũ niwĩ.

¹⁰ Nipe'tise Õ'acũ ye ni'i. Cũ tutuaro me'rã
ninu'cũ'u. Nipe'tirã cũ põ'rãrẽ ʉ'mũsepũ cũ
wiogũ nirõpũ cũ me'rã nicã ʉami. Tojo weegu cũ
queoro weesĩ'rĩgũ, Jesucristo marĩrẽ yu'rũogure
pi'eticã weecũ niwĩ. ¹¹ Jesucristo marĩ ña'arõ
wee'quere cõ'acũ niwĩ. Marĩrẽ Õ'acũ yarã tojacã
weecũ niwĩ. Marĩ Jesucristo me'rã ni'cũ põ'rã
ni'i. Tojo weegu Õ'acũ macũ marĩrẽ “Yu'u acaw-
ererã nima”, nímasĩmi. Marĩrẽ ne bopoyasãtimi.

12 Õ'acũ ye queti ojáca pũrĩpu Jesucristo cũ pacure ucũsere a'tiro ojano'wũ:

Mũ'u ye cjasere, yũ'u acawererã mũ'urẽ ějõpeorãrẽ wereguti.

Masã nerẽwuaropũ “Õ'acũ añuyũ'ruami”, mũ'urẽ ni basapeoguti.

13 Aperopũ quẽ'rãrẽ a'tiro ojano'wũ:

Yũ'u Õ'acũrẽ ějõpeoguti.

Aperopũre ninemowũ tja:

Õ'acũ põ'rã cũ yũ'ure o'o'cãrã me'rã a'to ni'i, ni ojano'wũ.

14 Marĩ wẽrĩdijati upũre cuo'o. Tojo weronojõ Jesú quẽ'rã marĩ weronojõ upũticũ niwĩ. Cũ marĩ weronojõ upũtigũ, wẽrĩcũ niwĩ. Cũ wẽrĩse me'rã wãtĩ wẽrĩse o'ogũre docaque'acã weecũ niwĩ. 15 Cũ wẽrĩse me'rã wẽrĩsere uirãrẽ, te doca ninu'cũrãrẽ yũ'rũweticã weecũ niwĩ.

16 A'tiro ni'i. Jesucristo Õ'acũrẽ wereco'terã u'musecjãrãrẽ weetamugũ mejẽta a'ticũ niwĩ. Marĩ Abrahã pãrãmerã nituriarã Õ'acũ yarã pe'ere weetamugũ a'ticũ niwĩ. 17 Jesucristo marĩ cũ acawererã weronojõ upũticũ niwĩ. Marĩrẽ yũ'rũosĩ'rĩgũ tojo weecũ niwĩ. Cũ wẽrĩse me'rã marĩ ña'arõ wee'quere cũ pacure acobojoduticũ niwĩ. Cũ tojo weegũ pa'ia wiogũ masã ña'arõ wee'quere Õ'acũrẽ sẽrĩbosagũ weronojõ weecũ niwĩ. Marĩrẽ añurõ weetamunu'cũsĩ'rĩgũ tojo weecũ niwĩ. Nipe'tise marĩ weronojõ weesetigũ, marĩrẽ pajaña'gũti nĩgũ, tojo upũticũ niwĩ.

18 Peje mejẽcã wa'acã, pi'eticũ niwĩ. Tojo nicã wãtĩ cũrẽ niqesãcũ niwĩ. Tojo wa'asere wãcũtutuacũ niwĩ. Tojo weegũ marĩrẽ mejẽcã

wa'acã, wãtĩ marĩrẽ ña'arõ weeduticã, weeta-
mumasĩmi.

3

Jesucristo Moisé yu'rũoro nimi nise ni'i

¹ Yu'ũ acawererã, Jesucristore ãjõpeorã Õ'acũ beseno'cãrã Jesucristore añurõ wãcũnũrũña. Cũ Õ'acũ yere weredutigũ o'õno'cũ nimi. Tojo nicã cũ pa'ia wiogũ weronojõ Õ'acũrẽ marĩ ye niatjere sãrĩbosagũ weesami. ² Duporopũ Moisé Õ'acũ cũ yere weedutigũ cũ'quere queoro weecũ niwĩ. Mejãrõta Jesú quẽ'rã Õ'acũ cũrẽ cũ'quere queoro weecũ niwĩ. ³ Jesure Moisé yu'rũoro añurõ wãcũyu'rũnũ'cãrõũa'a. A'te weronojõ ni'i. Ni'cũ wi'ire weesami. Ti wi'i nemorõ wi' wee'cũ pe'e añurõ ucũno'sami. Jesúta wi' wee'cũ weronojõ nimi. ⁴ Nipe'tise wi'serire masã weema. Õ'acũ pe'e nipe'tisepãreta wee'cũ nimi. ⁵ Moisé Õ'acũ yarãrẽ co'tegũ, queoro weecũ niwĩ. Cũ da'rase a'tiro nicaro niwũ. Õ'acũ were'quere weremũ'tãrĩ masũ nicũ niwĩ. ⁶ Õ'acũ yarã ni'cã wi' weronojõ nima. Õ'acũ bese'cũ Cristo ti wi'icjũ wiogũ macũ nimi. Cũ queoro weenu'cũmi. Ti wi'icjãrã marĩta ni'i. Marĩ Õ'acũrẽ ãjõpeodu'utirã, cũ yarã nirãsa'a. Tojo nicã “Be'ropũ cũ o'oatjere marĩrẽ o'ogũsami” ni ãjõpeorã, cũ yarã nirãsa'a.

Õ'acũ me'rã nirã soo, e'catise ni'i

⁷ Espíritu Santu Õ'acũ ye queti ojáca pũrĩpu ní'caronojõta marĩ ějõpeodu'uticã'rõũa'a. A'tiro ojano'wũ:

A'tiro nicã musã Õ'acũ ucũsere tu'orã,

⁸ ne ejeripõ'rã butiticã'ña.

Dũporopũ Õ'acũrẽ yũ'rũnũ'cã'cãrã weronojõ niticã'ña.

Na yucũ marĩrõ, masã marĩrõpu nícatere Õ'acũ dutisere uaticãrã niwã.

Ëatirã, Õ'acũrẽ uacã weenu'cũcãrã niwã.

⁹ Õ'acũ a'tiro nicũ niwĩ:

“Musã ñecũsumũa masã marĩrõpu nírá, yũ'ure uacã weewã.

Cuarenta cũ'marĩ yũ'u añurõ weesere ï'amirã, tojo weewã.

¹⁰ Tojo weegũ yũ'u na me'rã uacãti.

A'tiro niwũ: ‘Musã no'o uaro mejẽcã dia'cũ wee'e.

Yũ'u dutisere ne uawe'e.’

¹¹ Tojo weegũ na me'rã uagũ, ‘Diacjũta a'tiro weegũti’ niwũ.

‘Yũ'u musãrẽ o'atji di'tare ne ejasome.

Yũ'u me'rã soo, e'catitamusome’, niwũ narẽ”, nicũ niwĩ Õ'acũ.

¹² Yũ'u acawererã, tu'omasĩña. Ne ni'cũ ña'arõ wãcũ, ějõpeotigũ niticã'ña. Ña'arõ wãcũrã, cãrẽ ějõpeotirã, musã Õ'acũ catinu'cũgũrẽ cõ'arã weebosa'a.

¹³ A'tiro pe'e weeya. Ëmũcorinũcũ a'merĩ wãcũtutuacã weeya. Nipe'tise musã catiri umũcore, ña'arõ weeri nírá, a'merĩ weetamunu'cũcã'ña. Musã ña'arõ wéerã, nemorõ ña'arõ weesãjãbosa'a.

Õ'acũrẽ yũ'rũnũ'cãbosa'a. Tojo weerã a'merĩ

wăcūtutuacă weeya. ¹⁴ Marī ne waro Jesu-
cristore ējōpeo'caronojō ējōpeonu'cūrā. Tojo
wéerā, marī Ō'acū bese'cū Cristo wiogu nirōpu
cū me'rā ninu'cūrāsa'a.

¹⁵ Yū'u ní'caronojōta a'tiro ojano'caro niwă:
Ni'cācā mūsā Ō'acū ucūsere tū'orā, mūsā
ejeripō'rā butiticā'ña.

Duporocjārā Ō'acūrē yū'rūnu'cā'cārā weronojō
niticā'ña, nino'caro niwă.

¹⁶ Duporocjārā Ō'acū ucūsere tū'omirā, cūrē
yū'rūnu'cācārā niwă. Na nipe'tirā Egip-
topu ní'cārā Moisé miano'cārā nicārā niwă.
Tojo miano'cārā nimirā, Ō'acūrē yū'rūnu'cācārā
niwă. ¹⁷ Cuarenta cū'marī Ō'acū ña'arō weerā
me'rā uacū niwī. Na yucū marīrō, masā
marīrōpu boabajaque'aticārā niwă. ¹⁸ Ō'acū
cūrē yū'rūnu'cā'cārārē “A'tiro weeguti” nicū
niwī: “Yū'u narē o'otji di'tare ne ejasome.
Na yū'u me'rā soo, e'catitamusome”, nicū niwī.
¹⁹ Tojo weerā marī masī'i. Na Ō'acūrē ējōpeotise
ye bu'iri cū o'otji di'tare ejamasīticārā niwă. Cū
me'rā soo, e'catitamumasīticārā niwă.

4

¹ Ō'acū duporocjārārē “Soo, e'catitamurā
a'tia”, nicū niwī. A'tiro nicā marī quērārē
mejārōta nigū weemi. Apetero weerā
ni'cārērā mūsā tiropu nirā cū me'rā soo,
e'catitamutibosama. Tojo weerā nūcūl'ase
me'rā cūrē yū'tiropu'a. ² Marī quērā
duporocjārā weronojōta masārē yū'rūose
quetire wereno'cārā ni'i. Nāmarīcā mejō

waro te quetire tɔ'ocārā niwā. Tere tɔ'omirā, ějōpeoticārā niwā. ³ Marī tere ějōpeorā pūrīcā, cū me'rā soo, e'catitamurāsa'a. Ō'acū a'ti turi weetu'ajanɔ'cōca be'ro soocɔ niwī. Dɔporopɔre “Soorāsama” nī'cɔ nimigū, masā marīrōpɔ sija'cārārē ucūgū, a'tiro nicɔ niwī:

Yɔ'ure ějōpeotise bu'iri na me'rā uagɔ, “Diacjūta yɔ'u me'rā soo, e'catitamusome”, niwū, nicɔ niwī.

⁴ Aperopɔ Ō'acū ye queti ojāca pūrīpɔ cū a'ti turire weetuoca nɔmɔ be'ro cja nɔmɔrē a'tiro ojano'caro niwū:

Ti nɔmɔ nicā, nipe'tise cū wéeca be'ro saurure soocɔ niwī Ō'acū.

⁵ Apaturi mejārōta a'tiro ojano'wū tja:

Yɔ'u me'rā soo, e'catitamurā wa'asome, nicɔ niwī.

⁶ Dɔporocjārāpɔ Ō'acū yɔ'rɔose quetire tɔ'omɔ'tā'cārā, na yɔ'rɔnɔ'cā'que bu'iri cū me'rā soo, e'catitamurā wa'aticārā niwā. Āpērā pe'ere cū me'rā soo, e'catitamurā wa'atjo dɔ'sa'a yujupɔ. ⁷ Dɔporocjārāpɔ na soo, e'catitamurā wa'aticā ĭ'agū, Ō'acū marī pe'ere ape nɔmɔ besecūcɔ niwī. Cū beséca nɔmɔ a'tocatero ni'i. Ō'acū be'ropɔ Davi oja'que me'rā marīrē a'tere masīcā weemi. Tere Ō'acū ye queti ojāca pūrīpɔ a'tiro ojacɔ niwī:

A'tocaterore mɔsā Ō'acū ucūsere tɔ'orā, mɔsā ejeripō'rā butīticā'ña, nicɔ niwī.

⁸ Todɔporopɔ Josué Israe curuacjārārē Canaá wāmetiropɔ sɔ'ori miacɔ niwī. Cū narē topɔ miaa, narē soose o'oticɔ niwī. Cū o'óca be'ro

nicāma, Ō'acũ be'ropure tere ucũnemotibopĩ.
 9 Tojo weero masĩno'o. Añbutiase soose
 Ō'acũ a'ti di'ta wéeca be'ro soo'caronojõta
 marĩ cũ yarārē “Soose du'sa'a yujupũ”, nino'o.
 10 Ō'acũrē añurõ ějõpeogũ, cũ me'rã soo,
 e'catitamugũsami. Cũ da'rasetisere cũ me'rã
 ejerisãjãgũsami. Ō'acũmarĩcã cũ da'rãca be'ro
 soocũ niwĩ. Tojo weegũ Ō'acũ me'rã nigũ cũ
 me'rã soogũsami. 11 Ō'acũ me'rã soorãti nĩrã,
 marĩ quẽ'rã wãcũtutuarũa'a. Duporocjãrãpũ
 Ō'acũrē yũ'rũnũ'cã'caro weronojõ weesirutu-
 ticã'rõũa'a. Na ějõpeotise bu'iri cũ me'rã
 sooticãrã niwã.

12 Ō'acũ ye ucũse ninu'cũcã'a. Tutuayũ'rũa'a.
 Ñosẽrĩ pjĩjo pũaperi osoyojaca pjĩ me'rã ñosẽrõ
 weronojõ ni'i. Ti pjĩ nemorõ Ō'acũ ucũse
 pũrĩcã marĩ po'peapũ, marĩ ejeripõ'rãpũ, marĩ
 wãcũsepũ, nipe'tiropũ sãjãsa'a. Ō'acũ ucũsere
 tũ'orã, marĩ po'peapũ wãcũsere “Añũ ni'i, o
 ña'a ni'i”, ni besemasĩno'o. 13 Marĩ Ō'acũ
 wee'cãrã ni'i. Cũrē ne du'timasĩwe'e. Nipe'tise
 marĩ nisere, marĩ weesere cũ ĩ'amasĩmi. Cũta
 marĩ wee'quere “¿De'ro weerã tojo weeri?” ni
 besegũsami.

Jesú pa'ia wiogũ weronojõ nimi nise ni'i

14 Jesú Ō'acũ macũ pa'ia wiogũ weronojõ
 marĩrē Ō'acũrē sẽrĩbosagũ nimi. Cũ Ō'acũ
 pũ'topũ nimi. Tojo weerã marĩ cũrē
 ějõpeonu'cũcã'rõũa'a. 15 Ō'acũrē marĩrē
 sẽrĩbosagũ pa'ia wiogũ weronojõ nimi. Cũ

quẽ'rã marĩ weronojõ pi'eticu niwĩ. Tojo weegu marĩ tutuaticã, marĩrẽ pajaña'sami. Cũ nipe'tise ña'arõ wa'asere tu'oña'cu niwĩ. Tojo nicã wãtĩ marĩrẽ ña'asere weedutironojõta Jesú quẽ'rãrẽ ña'asere weeduticu niwĩ. Wãtĩ tojo weedutimicã, Jesú pe'e ne ni'cãti ña'arõ weeticu niwĩ. ¹⁶ Marĩrẽ cũ pajaña'yucã, uiro marĩrõ Õ'acũ cũ weetamusere sërĩmasĩ'i. Marĩrẽ añurõ weegusami. Marĩrẽ mejecã wa'acã, cürẽ weetamuse sërĩcã, pajaña'gũsami.

5

¹ Pa'ia wiogure beserã, na wa'tero nigürẽ besema. Cũ, masã ye cjase niatjere Õ'acürẽ sërĩbosagu nimi. Masã ña'arõ wee'quere acobojose sërĩgũ, wa'icürãrẽ wějẽ ñjũamorõmi. ² Pa'ia wiogu marĩ weronojõ nimi. Masũ nigũ, cũ quẽ'rã tutuatimi. Tojo weegu tutuatirãrẽ, tu'omasĩtirãrẽ, no'o uaro weebajaque'atirãrẽ pajaña'sami. ³ Cũ quẽ'rã cũ basu ña'arõ wee'que wapa ãpẽrãrẽ weebosaronojõta wa'icürãrẽ wějẽ ñjũamorõsami.

⁴ Ne ni'cũ pa'ia wiogu cũ basu bese sãjãmasĩtisami. A'tiro pe'e weeno'sami. Õ'acũ basu bese sörõsami. Cũ Aarõrẽ wee'caronojõta weesami. ⁵ Õ'acũ bese'cu Cristo quẽ'rãrẽ tojota wa'acaro niwũ. Cristo Õ'acũ tiropu pa'ia wiogu weronojõ wa'agu, cũ basu beseticu niwĩ. Õ'acũ pe'e cürẽ bese sörõcu niwĩ. Yu'u musãrẽ a'te ðuporo oja'caronojõta a'tiro nicu niwĩ:

Mu'u yu'u macũ ni'i.

Ni'cãcã me'rã yu'u mu'u pacu ni'i nisere ñ'o'o.

⁶ Aperopu quẽ'rãrẽ Õ'acũ ye queti ojãca pũrĩpu cũ macũrẽ a'tiro nicu niwĩ:

Mũ'ũ pa'i ninu'cũgũsa'a.

Melquisedec ní'caronojõta nigũsa'a, nicu niwĩ.

⁷ Õ'acũ bese'cu Cristo a'ti nucũcãpu nígu, cũrẽ ñubuecu niwĩ. Cũrẽ sãrĩgu, ʁpũtu tutuaro me'rã, utise me'rã Õ'acũrẽ sãrĩcu niwĩ. Cũrẽ wẽrĩticã weemasĩbo'cũre tojo sãrĩcu niwĩ. Cũ Õ'acũ ʁaro weesĩ'rĩcu niwĩ. Cũ tojo weecã

ĩ'agũ, cũ sãrĩsere tũ'ocu niwĩ. ⁸ Cristo Õ'acũ bese'cu cũ macũ nimigũ, pi'eticu niwĩ. Tojo pi'etigu, Õ'acũ dutisere yũ'ticu niwĩ. Te me'rã

Õ'acũrẽ yũ'tisere añurõ masĩcu niwĩ. ⁹ Cũ wẽrĩgu, nipe'tise cũ pacu cũu'quere weecu niwĩ. Tojo weegu cũ masãrẽ yũ'rũogu sãjãcu niwĩ.

Marĩ nipe'tirã cũrẽ ẽjõpeo yũ'tirãrẽ yũ'rũo, catinu'cũcã weemi. ¹⁰ Õ'acũ Melquisedec pa'ia wiogu warore weronojõ cũrẽ sõrõcu niwĩ.

Ëjõpeodu'uri nĩrã, wãcũtutuaya nise ni'i

¹¹ Õ'acũ bese'cu Cristo pa'ia wiogu waro Melquisedec weronojõ nisere peje waro weresĩ'rĩsa'a. Tojo weresĩ'rĩmigũ, mũsã tũ'omasĩti, tũ'osĩ'rĩtise ye bu'iri basiowe'e.

¹² Mũsã yoacã Jesucristore ẽjõpeowũ. Ni'cãrõacãrẽ ăpẽrãrẽ bu'erãpu nitojabosa'a. Tojo nimirã, Õ'acũ yere mejõ niseacãrẽ apaturi wereapocã ʁa'a. Mũsã tutuatirã waro weronojõ wa'a'a tja. Tojo weerã diasatiseacãrẽ añurõ tũ'orãnojõ o'orã, tũ'otiyũ'rũocã'a. Ba'asere ba'arõnojõ o'orã, ni'cãrõacãrẽ wecu õpẽcõrẽ sĩ'rĩrã weronojõ ni'i yujupu. ¹³ Wecu õpẽcõ

dia'cūrē sī'rīrā, wī'marā waro nima. Musā na wī'marā weronojō diacjū weesere Ō'acū ye cjasere masīwe'e. ¹⁴ Ba'ase butise pe'e bucurā ba'ase ni'i. Na diasasere masīma. Añusere, ña'asere besepoc'cārāpū nima.

6

¹ Marī añurō ějōpeorā nisī'rīrā, Cristo ye queti diasasere bu'erā. Marīrē bu'emū'tā'quere apaturi bu'eticā'rā majā. Bu'etojawū tema. Marī bu'emū'tā'que a'tiro niwū. Marī ña'arō wee'quere acobojose sērīdutiwū. Tojo ña'arō wee'que bu'iri pecame'epū wa'abopā, niwū. Marī wācūse dūcayuroŋa'a nisere bu'ewū. Tojo nicā Ō'acūrē ějōpeoroŋa'a nisere bu'emū'tāwū. A'te ne waro bu'enū'cā'quere weeticā'rā majā. ² Apeye quē'rārē wāmeysesere, Espīritu Santure ñapeorā cūocā weesere bu'emū'tāwū. Tojo nicā wērī'cārā masārāsama, ña'arō wee'cārā pecame'epū bu'iri da'reno'rāsama nisere bu'ewū. ³ Ni'cārōacā Ō'acū cū ŋacā, apeyere, diasasere bu'ennemobosa'a.

⁴⁻⁶ Musā apetero weerā Jesucristo quetire ějōpeomirā, ějōpeodu'ubosa'a. Ō'acū masārē catinu'cūserē o'ocū niwī. Cū o'omicā, na ějōpeodu'ubosama. Tojo ějōpeodu'urānojōrē a'tiro ni'i. Na wācūserē apaturi ne dūcayumasītisama. Tojo nicā Espīritu Santure cūorānojō, no'o Ō'acū ye queti añuse quetire masīrānojō tere ějōpeodu'urā, ne apaturi na wācūserē dūcayumasītisama. Ō'acū tutuase o'osere masīmirā Jesucristore ějōpeodu'urā, ne apaturi acobojose sērīmasītisama. Cūrē

ējōpeodu'urā, na basu Ō'acũ macũrē apaturi curusap̄ paabi'perā weronojō weerā weema. Nipe'tirā ī'orōp̄ cūrē yabi bujicā'rā weema. ⁷ Ō'acũ masārē añurō weese a'tiro ni'i. Masā di'ta weronojō nima. Ō'acũ narē añurō weese acoro pejaro weronojō ni'i. Nipe'tisetiri acoro pejasetirinucũ di'tap̄ si'bisājā'a. Aco di'tap̄re añurō si'bisājāca be'ro na otese añurō pī'rī ducatisa'a. Tojo ducaticā, ti di'ta wioḡre añu ni'i. Ō'acũ “Añuse di'ta ni'i”, nisami. Tojo weronojō añurō weerārē e'catise me'rā narē ī'asami. ⁸ Āpērā pe'e ña'ase di'ta weronojō nima. Ña'ase di'tap̄re acoro pejamicā, pota, ña'ase dia'cũ bajuasa'a. Ti di'ta wapamarī'i. Ti di'ta wioḡ tere ī'agũ, “Ña'ase ni'i, ũjũacō'arā”, nisami. Cũ ní'caronojō Ō'acũ quē'rā cūrē ējōpeodu'urārē mejārōta nisami.

*Marī u'm̄sep̄ niatjere e'catiyurā
ējōpeodu'usome nise ni'i*

⁹ Ȳu'u mairā, ũjũacō'asere ucūmigũ, ȳu'u “Ō'acũ m̄sarē ũjũacō'agūsami”, nigũ mejēta wee'e. M̄sā ȳu'ruono'cārāp̄ ni'i. Tojo weerā añurō wee'e. ¹⁰ Ō'acũ queoro weegá nimi. Cũ m̄sā acawererā Jesucristore ējōpeorārē m̄sā añurō wee'quere acobojosome. Narē m̄sā weetamusere acobojosome. M̄sā narē añurō wéerā, Ō'acũrē ma'isere ī'o'o. ¹¹ M̄sā a'tiro weecā up̄t̄ u'a'a. Āpērārē weetamurā, m̄sānucũ e'catise me'rā añurō weesī'rīsere tojota weeyapaticā'ña. Tojo weero Ō'acũ “O'oguti” ní'que queoro m̄sā wācũ'caronojōta

wa'arosa'a. ¹² Musã nijĩsijarã dojocã ɯatisa'a. ãpẽrã Jesucristore ẽjõpeorã weronojõ weeya. Na, narẽ ña'arõ wa'acã, wãcũtutuama. Ne Jesucristore ẽjõpeodu'utima. Na tojo weecã ï'agũ, Õ'acũ narẽ cũ “O'oguti” ní'quere o'ogusami. Musã quẽ'rã narẽ ï'acũu, weesirutuya.

¹³⁻¹⁶ Masã “Diacjũta ni'i” nĩrã, na yu'rũoro nigũ me'rã wãmepeorã weesama. Na tojo ni wãmepeocã, narẽ “Tojo niwe'e”, nita basiotisa'a. Õ'acũ pũrĩcã Abrahãrẽ “Mu'urẽ añurõ weeguti” ní'gũ, apĩ wãme me'rã wãmepeoticu niwĩ. Ne ni'cũ Õ'acũ nemorõ niyu'rũnu'cãgũ marĩmi. Tojo weegu “A'tiro weeguti” ní'gũ, cũ basu wãmepeocu niwĩ. A'tiro nicu niwĩ: “Diacjũta ni'i. Mu'urẽ añubutiaro weeguti. Mu'u pãrãmerã pãjãrã nituriarãsama”, nicu niwĩ. Abrahã cũ tojo ní'quere sojaticu niwĩ. Tojo weegu Õ'acũ cũrẽ “Tojo weeguti” ní'quere ñe'ecu niwĩ. ¹⁷ Õ'acũ “Masãrẽ ‘Añurõ weeguti’ ní'quere ‘dũcayusome’” ní'gũ, cũ basu wãmepeocu niwĩ. Marĩrẽ cũ “‘O'oguti’ ní'quere ‘Ñe'erãsa'a’” ni masĩdutigu, tojo weecu niwĩ.

¹⁸ Tojo weero te puaro cũ wãmepeose, cũ “Masãrẽ añurõ weeguti” ní'que ne dũcayuta basiowe'e. Õ'acũ ne nisoomasĩtimi. Cũ diacjũ ucũse me'rã marĩrẽ cũ yu'rũono'cãrãrẽ wãcũtutuacã weemi. Cũ marĩrẽ “Añurõ weeguti” ní'caronojõta weegusami, nino'o.

¹⁹ Tere wãcũrã, marĩ ɯ'mũsepu niatjere e'catise me'rã co'teyurã, ẽjõpeodu'usome. Marĩ co'teyuse ninu'cũcã'rõsa'a. Dũcayusome. Jesũ ɯ'mũse Õ'acũ nirõpu sãjãacu niwĩ. Tojo weerã

marĩ tojo tũ'oña'a. ²⁰ A'tiro ni'i. Judío masã pa'ia wioꝝũ Õ'acũ wi'i po'peapũ cũ Nibutiari Tucũpũ sãjãagũ, a'tiro weesami. Usebutiri caserojore yũ'rusãjãasami. Jesú cũ wẽrĩca be'ro Ƴ'musepũ sãjãagũ, ti caserojore yũ'ruagũ weronojõ weecũ niwĩ. Marĩ Ƴ'musepũ wa'atji ma'arẽ pãobosagũ weecũ niwĩ. Cũ tojo weese me'rã pa'ia wioꝝũ waro weronojõ tojacũ niwĩ. Cũ Melquisedec ní'caronojõta pa'i ninu'cũgũsami.

7

Jesú Melquisedec weronojõ pa'ia wioꝝũ nise ni'i

¹ Dũporocjũ Melquisedec wãmetigũ Salem wãmetiri macã wioꝝũ nicũ niwĩ. Cũ pa'i niyugũ, Õ'acũ nipe'tirã bu'ipũ nigũrẽ masãrẽ sẽrĩbosacũ niwĩ. Cũ nícterore Abrahã ãpẽrã wiorã me'rã a'mewẽjẽcũ niwĩ. Na me'rã a'mewẽjẽgũ ejagũ, cũ yarã me'rã wapata'adajacũ niwĩ. Cũ tojo weedajacã, Melquisedec cũrẽ põtẽrĩgũ ejacũ niwĩ. Cũrẽ põtẽrĩgũ, “Õ'acũ mũ'urẽ añurõ weeato”, nicũ niwĩ. ² Cũ tojo níca be'ro Abrahã cũ a'mequẽgũ wapata'a'quere diez mesãrĩ dũcawaacũucũ niwĩ. Ni'cã mesãrẽ Melquisedere o'ocũ niwĩ. Melquisedec wãme “Wioꝝũ queoro weegũ” nisĩ'rĩrõ wee'e. Cũ Salem wãmetiri macãcjũ nitjãgũ, “Ejerisãjãse wioꝝũ” nicũ niwĩ. Salem “Ejerisãjãse” nisĩ'rĩrõ wee'e. ³ Melquisedec pacũsumuarẽ, cũ ñecũsumuarẽ ne masĩno'ña marĩ'i. Cũ bajua'quere, cũ wẽrĩ'que quẽ'rãrẽ ne masĩno'ña marĩ'i. Tojo

weegu Melquisedec Õ'acũ macũ Jesucristo pa'i ninu'cũacju weronojõ nicu niwĩ.

⁴ Musã Melquisedere wãcũña. Mejõ nigú mejeta nicu niwĩ. Marĩ ñecũ Abrahã waromarĩcã cũ wiorãrẽ a'mewējēgũ wapata'a'quere diez mesãrĩ cũ seeneocũu'quere cãrẽ ni'cã mesãrẽ o'owapamocu niwĩ.

⁵ Moisé duti'que pa'iare o'odutisere a'tiro ojano'wũ: “Leví pãrãmerã nituriarã pa'ia nirã dia'cãrẽ cã'rõ wapaseeato”, niwũ. Abrahã cũ o'o'caronojõta masã na cũosere o'odutiwũ. Na, na acawererã waro nimicã, tojo nicã Abrahã pãrãmerã nimirã, na o'osere ñe'ecãrã niwã.

⁶ Melquisedec pũrĩcã Leví pãrãmi nituriatimigũ, a'tiro weecu niwĩ. Abrahã Õ'acũ “Añurõ weeguti” nino'cũre cũ cũosere o'ocã, ñe'ecu niwĩ. Tere ñe'egũ, Abrahãrẽ “Õ'acũ mu'urẽ añurõ weeato”, ni sērĩbosacu niwĩ.

⁷ A'te diacjũta ni'i. “Õ'acũ mu'urẽ añurõ weeato” nigú pe'e apĩ “Tojota weeato” ni, yu'tigu nemorõ wioгу niyu'rũnu'cãmi.

⁸ A'tiro nicã pa'ia marĩ wa'tero nirã ãpẽrã o'osere ñe'erã marĩ weronojõ masã nima. Na quẽ'rã wẽrĩsama. Abrahã o'o'quere ñe'e'cu Melquisedec pe'ema Õ'acũ ye

queti ojãca pũrĩpũ catinu'cũgũ weronojõ nigũrẽ ojano'caro niwũ. Cũ catinu'cũgũ weronojõ ucũno'mi.

⁹⁻¹⁰ Leví Abrahã pãrãmi nicu niwĩ. Cũ pãrãmerã nituriarã quẽ'rã Abrahã pãrãmerã nicãrã niwã. Leví, tojo nicã nipe'tirã cũ pãrãmerã nituriarã pa'ia nicãrã niwã. Na, masã o'osere ñe'ecãrã niwã. Abrahã Melquisedere a'merĩ bocaiejacã, na quẽ'rã marĩ'cãrã nimirã,

Abrahã me'rã nírã weronojõ nicãrã niwã. Tojo weero a'tiro nita basio'o. Leví pãrãmerã nituriarãp̄ Abrahã Melquisedere o'ocã, na quẽ'rã cûrẽ o'obu'ipejatamu'cãrã weronojõ nicãrã niwã.

¹¹ Israe curuacjãrã, pa'ia Leví ya curuacjãrã me'rã Ô'acũ dutisere ñe'ecãrã niwã. Na Leví ya curuacjãrã Aarõ pãrãmerã nituriarã nicãrã niwã. Na pa'ia ãpẽrã Ô'acũ dutisere siruturãrẽ añurã wa'acã weemasiticãrã niwã. Weemasicã pũricãrẽ, Ô'acũ apĩ pa'i sõrõtibopĩ. Apĩrẽ sõrõgũ, Aarõ ya curuacjãrẽ sõrõticũ niwĩ. Melquisedec weronojõ nigũ pe'ere sõrõcũ niwĩ.

¹² Apĩ pa'i sãjãcã, todũporo cjase dutise quẽ'rã dũcayusa'a. ¹³ Marĩ wiogũ Jesucristore Ô'acũ ye queti ojãca pũrĩp̄ a'tiro nicũ niwĩ: “Mũ'ũ pa'i Melquisedec ní'caronojõ ninu'cũgũsa'a”, nicũ niwĩ. Jesucristo pa'i niacjũ nimigũ, Leví ya curuacjũ niticũ niwĩ. Cũ ya curuacjũ ne ni'cũ pa'i sãjãticũ niwĩ. ¹⁴ Masĩno'o, marĩ wiogũ Jesucristo Judá ya curuacjũ nicũ niwĩ. Moisé pa'iare ucũgũ, ne ni'cãti “Judá ya curuacjãrã pa'ia nirãsama”, niticũ niwĩ.

¹⁵⁻¹⁶ Apĩ pa'i Melquisedec weronojõ nigũ bajuase me'rã a'tiro masĩno'o. Jesucristo pa'i sãjãcã, Leví ya curuacjãrã pa'iare sõrõduti'caronojõ wa'aticaro niwã. Cũ catinu'cũgũ nise me'rã pe'e pa'i sãjãcũ niwĩ.

¹⁷ Ô'acũ Jesucristore a'tiro nicũ niwĩ:

Mũ'ũ pa'i ninu'cũacjũ ni'i.

Melquisedec ní'caronojõta nigũsa'a, nicũ niwĩ.

18 Õ'acũ toduporo cũ dutise cũumu'tã'quere mejõ nise tojacã weecu niwĩ. Te masãrẽ añurõ niseticã weeticaro niwũ. 19 A'tiro ni'i. Moisé duti'quere yu'tirã, masã añurã wa'aticãrã niwã. Ni'cãrõacãma marĩ Jesucristore ejõpeorã, añurã toja'a. Õ'acũrẽ masĩta basio'o. Tojo weerã añurõ e'catiyu'u.

20 Õ'acũ cũ macũrẽ pa'i sõrõgũ, cũ basuta “Diacjũ weeguti”, nicu niwĩ. 21 Æpẽrã pa'ia pe'ere sõrõgũ, tojo niticu niwĩ. Õ'acũ cũ macũrẽ sõrõgũ, cũ basu wãmepeo, sõrõcu niwĩ. Õ'acũ cũ ye queti ojãca pũrĩpũre a'tiro ojano'wũ:

“Yu'u basuta diacjũ tojo weeguti” ní'que ducayuno'ña marĩrõsa'a.

Mu'u pa'i ninu'cũacju ni'i.

Melquisedec weronojõta nigũsa'a, nicu niwĩ.

22 Cũ tojo ní'quere a'te me'rã masĩno'o. Jesú me'rã Õ'acũ “Masãrẽ añurõ weeguti” ní'quere diacjũta nigũ weepĩ, nino'o. Cũ Moisé me'rã “Masãrẽ añurõ weeguti” nimu'tã'que nemorõ a'te be'ro cjase pe'e añuyu'rũnu'cã'a. 23 Pa'ia pãjãrã waro sãjãmujãcãrã niwã. Na wẽrĩse bu'iri ninu'cũmasĩticãrã niwã. Na wẽrĩca be'ro Æpẽrã ducayumujãcãrã niwã. 24 Jesú pũrĩcã catinu'cũcũsami. Cũ pa'i nisere Æpẽrãrẽ ducayuturiasome. 25 Tojo weegu Õ'acũrẽ masĩsĩ'rĩrãrẽ yu'rũwetidojacã weemi. Cũrẽ ejõpeorãrẽ tojo weemi. Cũ catinu'cũgũ marĩ ye niatjere Õ'acũrẽ sẽrĩbosanu'cũmi.

26 Tojo weegu Jesú pa'ia wiogu waro nimi. Cũnojõrẽta marĩ u'a'a. Cũ ña'ase moogũ, añubutiagu, ña'arõ weetigu nimi. Marĩ

ña'arõ weerã weronojõ nitimi. Õ'acũ cûrẽ nipe'tirã bu'ipũ cũucũ niwĩ. ²⁷ Cũ ãpẽrã pa'ia wiorã weronojõ nitimi. Pa'ia wiorã umucorinucũ na ña'arõ wee'quere acobojosere sêrĩrã, wa'icurãrẽ wějẽ ñjũamorõsama. Be'ro ãpẽrã yere mejãrõta weebosasama. Jesucristo pe'e a'tiro weecũ niwĩ. Cũ ni'cãtita na wa'icurãrẽ wějẽ ñjũamorõpeo'caro weronojõ wéegũ, cũ basu cũ wêrĩse me'rã masã ña'arõ wee'quere wêrĩwapayepe'ocã'cũ niwĩ. Cũ nipe'tirã ye niatjere tojo weebosacũ niwĩ. ²⁸ Moisé duti'que me'rã pa'ia wiogũre sõrõrã, a'tiro weeno'caro niwũ. Cûrẽ sõrõrã, cũ añurõ weenu'cûtimicã, besesõrõno'caro niwũ. Tojo wéeca be'ro Õ'acũ pe'e diacjũta cũ basu cũ macũrẽ pa'ia wiogũ waro sõrõcũ niwĩ. Cũ macũ añugũ ninu'cũgũrẽ tojo weecũ niwĩ.

8

Jesú apobosari masũ nimi nise ni'i

¹ Nipe'tise ni'cãrõacã yũ'u oja'que a'tiro ni'i. Jesucristo marĩ yagũ pa'ia wiogũ waro nimi. Cũ u'musepũ wiogũ dujiri cûmurõ Õ'acũ tutuayũ'rũgũ tiro diacjũ pe'e ejanujãcũ niwĩ. ² Cũ u'musepũ Õ'acũ Nibutiari Tucũpũre pa'ia wiogũ weronojõ nisami. Ti wi'i Õ'acũ wéeca wi'i ni'i. Masã mejẽta weecãrã niwã. ³ A'ti di'tapũma pa'ia wiorãrẽ wa'icurãrẽ wějẽ ñjũamorõpeodutiro sõrõno'caro niwũ. Tojo nicã apeyere o'odutirã sõrõno'cãrã niwã. Tojo weegũ Jesucristo quẽ'rã Õ'acũrẽ apeyenojõ o'ocã, añutũ'sa'a nígũ wêrĩgũ, cûrẽ apeyenojõ

o'ogu weronojō weecu niwĩ. ⁴ Jesucristo a'ti nucũcãpure tojadojagu, ne cã'rõ pa'i nima'atibopĩ. Æpẽrã pa'ia Moisé duti'caronojõta Õ'acũrẽ apeyenojõrẽ o'orã nitojacãrã niwã. Tojo weero basiotibopã. ⁵ A'ti nucũcãpũ pa'ia Õ'acũ cjasere da'rarã a'tiro weema. Na Õ'acũ wi'i ñ'musepũ nirĩ wi'i cjasere weronojõ weerã weema. Marĩ masĩ'i. Æ'muse cja wi'i pe'e ti wi'i waro ni'i. A'ti nucũcã cja wi'i pe'e ñ'muse cja wi'i queose ni'i. Tojo weegu Õ'acũ cã ya wi'i a'ti nucũcã cja wi'ire weedutigu, Moisére a'tiro nicũ niwĩ: “Añurõ wãcũña. Nipe'tise ya wi'i cjasere mũ'urẽ ñrũgũpũ ï'o'caronojõta weeya”, nicũ niwĩ. ⁶ A'tocateroma majã Jesú pa'ia wiogu waro Õ'acũ tiropũ marĩrẽ sãrĩbosanu'cũgũ nimi. Cũ weese ãpẽrã pa'ia ye nemorõ añuyũ'rũnũ'cã'a. A'tiro ni'i. Õ'acũ ne waro masã me'rã apogu, “Yũ'ũ duti'quere wéerã, yarã nirãsama”, nicũ niwĩ. Be'rore tja masã me'rã apogu, “Mũsã wiogu nigũti. Mũsãrẽ yarã wa'acã weeguti. Mũsãrẽ acobojoguti. Yũ'ũ me'rã catinu'cũrãsa'a”, nicũ niwĩ. Cũ tojo ní'quere masĩno'o. Cũ nimũ'tã'que nemorõ be'ro cjase pe'e añuyũ'rũnũ'cã'a. A'te be'ro cjasere Jesúta queoro wa'acã weecu niwĩ. Tojo weero ãpẽrã pa'ia weese nemorõ añuyũ'rũnũ'cã'a.

⁷ A'tiro ni'i. Õ'acũ ne waro masã me'rã apo'que queoro wa'aticaro niwũ. Queoro wa'acãma, masã me'rã apaturi aponemotibopĩ. ⁸ Õ'acũ ne warocjãrãrẽ “Yũ'ũ duti'quere queoro weetima”, nicũ niwĩ. Narẽ cã ye queti ojãca pũrĩpũ a'tiro ojano'wũ:

Marĩ wiogu a'tiro nimi:

“Be'ropu yu'u Israe curuacjārārē, tojo nicā Judá ya curuacjārārē apaturi añurō na me'rã weepoguti tja.

⁹ Toduporopu na ñecūsũmua me'rã weeguti ni apo'caronojō nisome.

Narē Egiptopu ní'cārārē yu'u basu miiwijawu.

Narē ‘Añurō weeguti’, nimiwũ.

Na pe'e yu'u duti'quere weetiwã.

Tojo weegu narē cõ'awã'cãwũ”, nicu niwĩ marĩ wiogu.

¹⁰ “Be'ropu Israe curuacjārã me'rã apaturi ‘Añurō weeguti’ ní'que a'tiro ni'i.

Yu'u duti'quere narē wãcũcã weeguti.

Tojo nicā narē yu'u duti'quere ějõpeocã weeguti.

Tojo weegu yu'u na wiogu nigũti.

Na quẽ'rã yarã nirāsama.

¹¹ Na ne ni'cãrē yu'u Õ'acũ nisere bu'esome.

Ne cũ me'rãcjũrē, cũ acaweregure, ‘Õ'acũrē masĩña’, nisome.

Nipe'tirã yu'ure masĩrāsama.

Wĩ'marã, tojo nicā bucũrã masĩrāsama.

¹² Na ña'arō wee'quere acobojoguti.

Ne apaturi tere wãcũnemosome”, nicu niwĩ marĩ wiogu.

¹³ Õ'acũ ne waropu “Masãrē añurō weeguti”, nicu nimiwĩ. Be'ro, “Apaturi masã me'rã añurō weeguti”, ni apocu niwĩ tja. Tojo weero cũ nimu'tã'que pe'e pe'tia wa'acaro niwũ. Nipe'tise mejãmejã uano'ña marĩ'i. Te maata pe'tidijase ni'i.

9

ʼm̄sep̄m̄ nirĩ wi'i ʼŌ'acũ wi'i cjase, tojo nicã a'ti nucũcãpm̄ nirĩ wi'i cjase ni'i

¹ Ni'cãrõacãma a'tiro nigũti. ʼŌ'acũ ne waro “Masã me'rã añurõ weeguti” nícaterore cũrẽ ñubuerã weewãadutisenojõrẽ cũucũ niwĩ. Na ñubueri wi'i a'ti nucũcã cja wi'i nicaro niwũ.

² Ti wi'i wa'icũrã caseri me'rã wéeca wi'i nicaro niwũ. Ne sãjãarĩ tucũ Añurĩ Tucũ wãmeticarõ niwũ. Topũre s'ĩ'ocjũ nu'cũcarõ niwũ. Tojo nicã na ʼŌ'acũrẽ o'orã pãrẽ peoro nu'cũcarõ niwũ.

³ ʼUsebutiri caserojo yũ'rũropũ ape tucũ ʼŌ'acũ Nibutjari Tucũ nicaro niwũ. ⁴ Ti tucũpũ ʼm̄m̄utise ʼm̄jũamorõpeowũaro uru me'rã wee'carõ nicaro niwũ. Tojo nicã ʼŌ'acũ “Masã me'rã añurõ weeguti” n'ĩ'quere cũori acaro, uru casero me'rã omabi'aca acaro cũña'carõ niwũ. Ti acaro po'peapũ ni'cãrũ uru me'rã weecarũ nicaro niwũ. Tirũpũ ba'ase maná wãmetise sãñacarõ niwũ. Apeye quẽ'rãrẽ tuacjũ Aarõ yagũ ñasãwijicjũ nicaro niwũ. Tojo nicã

ʼŌ'acũ duti'quere oja'que pjĩrĩ ʼũtã pjĩrĩ sãñacarõ niwũ. ⁵ Ti acaro bu'ipũre ʼŌ'acũrẽ wereco'terã ʼm̄m̄usecjãrã queose yee'que nu'cũcarõ niwũ. Na topũ niyucã, ʼŌ'acũ topũ nisere ĩ'ono'carõ niwũ. ʼŌ'acũrẽ wereco'terã wũuse docapũ pa'ia wiogũ ʼŌ'acũrẽ masãrẽ ña'arõ wee'quere acobojodutigũ dí wẽestepeocũ niwĩ. Ni'cãrõacãrẽ nipe'tise ti wi'i cjasere werenemomasĩtisa'a.

⁶ ʼŌ'acũ wi'ire apóca be'ro pa'ia na da'rawũasere wéerã, nimũ'tãrĩ tucũpũre

sājāanu'cūcā'cārā niwā. ⁷ Ape tucū pe'ere pa'ia wioḡu waro dia'cū ni'cātita, ni'cā cū'marē sājāacu niwī. Topu sājāagū, wa'icūrā wējē'cārā ye díre miisājāacu niwī. Cū basu ña'arō wee'que wapa, tojo nicā masā na ña'arō wee'que wapare acoboJose sēringū tojo weecu niwī. ⁸ Tojo wee'que me'rā a'tocaterore Espíritu Santu a'tiro marīre ĩ'omi. Toduporopu pa'ia Ō'acū wi'ipu weewuasenojō ni'cārōacārē weenu'cūcāma, marī u'musepure ne sājāamasītibosa'a. ⁹ A'te nipe'tise toduporo cjase a'tiro nicārē queose ni'i. Titapure Ō'acūrē o'ose, na wa'icūrārē ũjāamorōpeose masārē bu'iri marīrā tu'oña'cā weemasīticarō niwū. ¹⁰ Te na weeseti'que a'tiro nicarō niwū. Sī'rīse, ba'ase, tojo nicā na Ō'acūrē ñubuese duporo na ña'arō wee'quere coesetise nicarō niwū. Te dutise bu'icjase dia'cū nicarō niwū. Tojo weese téé Ō'acū tere ducayúca be'ropu añucarō niwū.

¹¹ Ō'acū bese'cu Cristo a'titojacu niwī. Ni'cārōacārē cū pe'e pa'ia wioḡu waro nimi. Cū marīre añusere miiticu niwī. Ni'cārōacārē cū pa'ia wioḡu weewuasenojōrē Ō'acū wi'i u'musepu nirī wi'ipu weegu weesami. U'musepu nirī wi'i, a'ti nucūcā cja wi'i nemorō, añubutiari wi'i nisa'a. Masā wéeca wi'i nitisa'a. ¹² Ō'acū bese'cu Cristo u'muse cja wi'i Ō'acū Nibutiari Tucū waropure sājāacu niwī. Cū wa'icūrā, cabracā, wecu wī'marā ye díre miisājāaticu niwī. Tojo weronojō o'ogū, cū ye dí me'rā, cū wērīse me'rā sājāacu niwī. Te me'rā marī nipe'tirārē ni'cāti me'rāta wērībosacu

niwĩ. Marĩrẽ catinu'cũdutigu tojo weecu niwĩ.
 13 Duporocjãrãpu na wẽrĩ'cãrãrẽ da'raña'ca
 be'ro Õ'acũ ĩ'orõpũre ña'ase cœorã weronojõ
 tojacãrã niwã. Tojo weerã wecu ɯmɯa ye díre,
 cabra ye díre, tojo nicã wecu wĩ'magõ ỹjũano'co
 ye nitĩ me'rã ña'ase cœorã weronojõ nirãrẽ
 wẽestepeocãrã niwã. Narẽ Õ'acũ ĩ'orõpũre
 ña'ase moorã tojadutirã tojo weecãrã niwã.
 Diacjũta ni'i, nĩrõ. Na, bu'ipu dia'cũ añurã
 tojacãrã niwã. 14 Wecu ye dí me'rã, cabra ye dí
 me'rã tojo weeta basiocã pũricãrẽ, Cristo ye dí
 me'rãma tjã'a. Cristo Espĩritu Santu ninu'cũgũ
 weetamuse me'rã wa'icũrã ỹjũamorõpeoronojõ
 o'ogũ, cũ basu Õ'acũrẽ wiagu, wẽrĩcu niwĩ.
 Cũ curusapu wẽrĩgũ, ña'ase moogũ nicu
 niwĩ. Cũ ye dí me'rã marĩ bu'iritirã, ña'arõ
 weeseti tu'oña'quere pecame'epu wa'abo'cãrãrẽ
 yu'rũweticã weecu niwĩ. Cũ Õ'acũ catinu'cũgũ
 yere weenu'cũdutigu tojo weecu niwĩ.

15 Tojo weegu Jesucristo a'tiro weegũ nimi.
 Be'ropũre masãrẽ apaturi Õ'acũ “Yu'ɯ musã
 wiogu nigũti. Musã, yarã nirãsa'a” ní'quere
 apobosagu nimi. Toduporocjãrã pe'e Õ'acũ
 nimu'tãse cũ duti'que doca nĩrã, ña'arõ wee,
 cũ duti'quere yu'runu'cãcãrã niwã. Jesucristo
 wẽrĩse me'rã tere acobocono'cãrã niwã. Tojo
 nicã Õ'acũ bese'cãrã cũ “O'oguti” ní'que cat-
 inu'cũsere ñe'erãsama. 16 A'tiro weronojõ
 ni'i. Nĩ'cũ cũ wẽrĩse duporo cũ acaw-
 eregure “Yu'ɯ cœose mu'ɯ ye tojarosa'a”, nisami.
 Cũ wẽrĩcã ĩ'arã, wẽrĩ'cu ye ní'quere cũrẽ
 o'osama. 17 Cũ wẽrĩse duporo cũ “O'oguti”

ní'quere ñe'emasītisami. Cũ wě́rīca be'ropu dia'cũ ñe'emasīsami. ¹⁸ Tojo weero Õ'acũ “Masārē a'tiro weeguti” nimu'tā'que quē'rārē tojota wa'acaro niwũ. Wa'icūrārē wējē, na ye dí wēestese me'rã dia'cũ Õ'acũ “Tojo weeguti” ní'que wa'anu'cācaro niwũ. ¹⁹ Moisé a'tiro weecu niwĩ. Cũ nipe'tise Õ'acũ duti'quere nipe'tirã tu'oropu bu'ecu niwĩ. Bu'etojanu'cō, cũ sō'arĩ casero oveja poari me'rã wéeca caserore miicu niwĩ. Tojo nicã yucusiti hisopo wāmetiri sitire pe'ecu niwĩ. Wecu macũ wējēno'cu ye díre, cabra ye díre aco me'rã morēcu niwĩ. Be'ro sō'arĩ caserore ti siti dupupu du'teō'o, te dípu yosomiicu niwĩ. Be'ro Õ'acũ ye duti'que ojaca pūrīrē, tojo nicã masã nipe'tirārē wēestepeocu niwĩ. ²⁰ Cũ tojo wéeca be'ro narē nicu niwĩ: “A'te dí me'rã Õ'acũ masārē ‘Tojo weeguti’ ní'quere masīno'o”, nicu niwĩ. ²¹ Apeyere, Moisé Õ'acũ wi'ire a'tiro weecu niwĩ. Nipe'tise ti wi'i po'peapu Õ'acūrē ējōpeorã na cuosere dí me'rã wēestepeocu niwĩ. ²² Titare Õ'acũ dutise a'tiro nicaro niwũ. Dí me'rã Õ'acũ wi'ipu nisere cũ ĩ'orōpu añuse tojadutiro wēestepeono'caro niwũ. Wēestepeoya marĩcã, Õ'acũ masã ña'arō wee'quere acobojoiticu niwĩ. Dí me'rã dia'cũ Õ'acũ masã ña'arō weesere acobojo'no'o.

Jesú cũ wěrīse me'rã masã ña'arō wee'quere yu'rūose nĩ

²³ Duporo cjase Õ'acũ wi'ipu weewuasenojō u'muse cjase queose nicaro niwũ. Tere

Õ'acũ ï'orõpũ añuse tojadutirã a'tiro weecãrã niwã. Wa'icũrãrẽ wẽjẽ, na ye dí me'rã wẽestepeocãrã niwã. Duporocjãrã na wee'que nemorõ ã'muse cjase pe'e añuyũ'rũnũ'cã'a. Tojo weero wa'icũrãrẽ ãjũãmorõpeo'que nemorõ, añuse warore ã'a'a. Te Jesucristo wẽrĩse ni'i.

²⁴ A'ti nucũcãpũre Jesucristo masã wéeca wi'i Añurĩ Tucũ wãmetiri tucũpũre sãjãaticũ niwĩ. Ti wi'i ã'muse cja wi'i queose nicaro niwũ. Cũ ã'muse waro pe'ere sãjãacũ niwĩ. Ni'cãrõacãrẽ cũ Õ'acũ tiropũ marĩrẽ sẽrĩbosagũ weesami.

²⁵ Toduporopũ pa'ia wiogũ judío masũ Õ'acũ Nibutiari Tucũpũre ni'cãrõtiri cũ'marĩnucũrẽ wa'icũrã ye díre miisãjãamũjãcũ niwĩ. Te dí, cũ ye dí niticaro niwũ. Cristo pũrĩcãrẽ cũ ye dí waro nicaro niwũ. Cũ wẽrĩse me'rã ni'cãtita ã'muse Õ'acũ tiropũ sãjãacũ niwĩ.

²⁶ Jesucristo pa'ia wiogũ weronojõ wéegũ pũrĩcã, a'ti di'ta du'pocãticãpũta wẽrĩnũ'cã, a'tiro nicã quẽ'rãrẽ wẽrĩnu'cũcã'bosami. Tojo weronojõ o'ogũ, a'tocatero a'ti ãmũco pe'tiwã'cãrĩ curare Cristo a'ti nucũcãpũre bajuacũ niwĩ. Cũ ni'cãtita nipe'tirã ye niatjere wẽrĩbosacũ niwĩ. Ña'arõ wee'quere cõ'agũ, tojo weecũ niwĩ.

²⁷ Marĩ quẽ'rã nipe'tirã ni'cãti me'rãta wẽrĩdijarãsa'a. Wẽrĩca be'ro Õ'acũ marĩrẽ besegũsami.

²⁸ Cristo ni'cãtita cũ wẽrĩse me'rã wa'icũrãrẽ wẽjẽ ãjũãmorõpeoro weronojõ weecũ niwĩ. Tojo weese me'rã masã nipe'tirã ña'arõ wee'quere cõ'acũ niwĩ. Be'ro apaturi a'tigũsami. Masã na ña'arõ wee'quere cõ'agũ mejẽta a'tigũsami. Masã cũrẽ yucuerã pe'ere yũ'rũogũ a'tigũ

weegusami.

10

¹ Moisé dutise Õ'acũ masārē be'ropu añurõ weeatje queose nicaro niwũ. Tojo weero Moisé duti'que masārē Õ'acũ me'rã añurõ nímasĩcã weeticaro niwũ. Te a'tiro nicaro niwũ. Na Õ'acũ me'rã añurõ nisĩ'rĩrã, ni'cãti cũ'marĩnucũ wa'icurãrē wējē ũjũamorõpeocãrã niwã. Te narē Õ'acũ ĩ'orõpu añurã waro tojacã weemasĩticaro niwũ. ² Te masārē añurã tojacã weemasĩcãma, na wa'icurãrē ũjũamorõpeosere du'ucã'bopã. Na ni'cãti ũjũamorõpeose me'rãta na ña'arõ wee'quere acobojono'cãrãpu tojatojabopã. Na bu'iri marĩrã tũ'oña'bopã. ³ A'tiro pe'e nicaro niwũ. Na wa'icurãrē wējē ũjũamorõpeorã, na ña'arõ wee'quere cũ'marĩnucũ wãcũrã, tojo weecãrã niwã. ⁴ Wecua umua ye dí, cabra ye dí ña'arõ wee'quere ne cõ'amasĩtisa'a.

⁵ Tojo weegu Jesucristo a'ti nucũcãpũre a'tigu, Õ'acũrē a'tiro nicu niwĩ:

Mũ'u masã ña'arõ wee'quere acobojosĩ'rĩgũ,
wa'icurãrē wējē ũjũamorõpeosere
uawe'e.

Tojo nicã narē acobojosĩ'rĩgũ, apeyenojõ o'ocã
uawe'e.

A'tiro wéégũ, mũ'u ni'cã upu yu'ure o'ocu niwũ.
Masã ña'arõ wee'quere wēĩbosadutigu tojo
weecu niwũ.

⁶ Mũ'u masã na ña'arõ weesere cõ'asĩ'rĩgũ,
wa'icurãrē ũjũamorõpeosere, tojo nicã
apeyenojõ o'osere tũ'sawe'e.

7 Tojo tu'satise bu'iri yu'u a'tiro niwũ:

“Õ'acũ, mu'u uaro weegu a'tigu wee'e.

Mu'u ye queti ojaca pũrĩpu yu'u pi'etiatjere ojanocaronojõta weeguti”, nicu niwĩ Jesucristo.

8 Tojo weegu Jesucristo ní'caronojõta a'tiro ni'i. Õ'acũ wa'icurã ãjũamorõpeosere, cãrẽ apeyenojõ o'osere tu'satisami. Tojo nicã masã ña'arõ wee'quere cõ'asĩ'rĩrã ãjũamorõpeosere uatisami. Nipe'tise te tojo weese Moisé duti'caronojõ nicaro niwũ, nĩrõ. Tojo nimicã, Õ'acũ pe'e tojo weesere tu'saticu niwĩ.

9 Jesucristo Õ'acũrẽ “Mu'u uaro weegu a'tigu wee'e”, nicu niwĩ. Tojo nígu, wa'icurã wẽjẽ ãjũamorõpeosere cõ'acu niwĩ. Cũ wẽrĩse me'rã toduporopu na weeseti'quere ducayucu niwĩ. 10 Jesucristo cũ wẽrĩse me'rã Õ'acũ uaro weecu niwĩ. Tere wéegu, cũ wa'icurã wẽjẽ ãjũamorõpeosere weronojõ weegu weecu niwĩ. Cũ wẽrĩse me'rã Õ'acũ marĩrẽ cũ yarã tojacã weecu niwĩ. Ni'cãtita cũ wẽrĩse me'rã marĩ nipe'tirãrẽ wẽrĩbosacu niwĩ.

11 Nipe'tirã judío masã pa'ia umucorinucũ a'tiro weecãrã niwã. Nu'cũtjãrã, wa'icurãrẽ wẽjẽ ãjũamorõpeomujãcãrã niwã. Na ãjũamorõpeonu'cũmicã, masã ña'arõ wee'quere ne cõ'amasĩticaro niwũ. 12 Jesucristo pũrĩcã ni'cãti cũ wẽrĩse me'rãta masã ña'arõ wee'quere cõ'ape'ocu niwĩ. Cũ tojo wéeca be'ro Õ'acũ tiro diacjũ pe'e ejanujãcu niwĩ. 13 Topu yucuegu weesami. Õ'acũ nipe'tirã cãrẽ ã'atu'ti'cãrãrẽ docaque'acã wéeca be'ropu

weedu'ugusami. ¹⁴ Ni'cāti cū wērīse me'rāta Ō'acū yarārē añurā tojacā weecu niwī. Na añurā ninu'cūrāsama. ¹⁵ Te diacjūta niyucā, Espíritu Santu quē'rā marīrē “Tojota ni'i”, ni weremi. Cū a'tiro weremū'tācū niwī:

¹⁶ “Be'ropu yu'u na me'rā ‘Apaturi añurō weeguti’ ní'que a'tiro ni'i”, nicū niwī Ō'acū.

“Yu'u duti'quere narē wācūcā weeguti.

Tojo nicā narē yu'u duti'quere ējōpeocā weeguti.”

¹⁷ Be'ro a'tiro ninemocu niwī:

“Ne apaturi na ña'arō wee'quere wācūnemosome”, nicū niwī, ni werecu niwī Espíritu Santu.

¹⁸ Tojo weerā marī ña'arō wee'quere acobojono'ca be'ro niyucā, apaturi marī ña'arō wee'que bu'irire acobojodutirā wa'icūrārē ũjũamorōpeosere ũanemowe'e.

Jesucristo ye dí me'rā Ō'acū tiro sājāamasī'i nise ni'i

(Mt 27.51; Mr 15.38; Lc 23.45)

¹⁹ Toduporo pa'ia wiogu dia'cū Ō'acū Nibutiari Tucūpure sājāamasī'cū niwī. Ni'cārōacārē marī quē'rā acobojono'cārāpu nírā, uiro marīrō cū sājāa'caronojō weemasī'i. Ō'acūpure diacjū uiro marīrō sērīmasī'i. Jesucristo cū wērī'que me'rā, cū ye dí o'maburo'que me'rā tojo weemasī'i. ²⁰ Toduporopu usebutiri caserojo Ō'acū Nibutiari Tucūpure cā'mota'ayosacaro niwū. Ti casero cā'mota'a'caro weronojō Jesucristo wērīse duporo masā Ō'acū Nibutiari

Tucūpure sājāamasīticārā niwā. Ni'cārōacārē cū wērīse me'rā marī ti tucūpure sājāa'cārā weronojō cū me'rā catinu'cūmasī'i. ²¹ Jesucristo pa'ia wiogu waro u'mūsepū Ō'acū wi'ipū marīrē sērībosagū nimi. ²² Tojo weerā Ō'acūrē queoro wācūse, añurō ējōpeose me'rā sērīrā. “Tojo ējōpeoma'acārā weesa'a” nirō marīrō sērīrā. A'tiro ni'i. Cū marī ña'arō bu'iritirā tu'oña'quere bu'iri marīrā tojacā weecu niwī. Marī ya upū aco añuse me'rā u'ono'caro weronojō ni'i. Marī ña'arō wee'quere cō'ape'ono'cārāpū ni'i. ²³ Ō'acū “Tojo weegūti” ni'quere weegūsamī. Tojo weerā marī ējōpeosetisere ējōpeoronojōta ne dūcayuro marīrō ējōpeonu'cūrā. Cū o'otjere e'catise me'rā yucuerā, tojo weerā. ²⁴ Marī basu a'tiro wācūrōua'a. “Ā'rārē, āpērārē weetamuturiadutigū, ¿de'ro weegūsari?” ni wācūrōua'a. “Narē a'merī ma'idutigū, añurō weedutisī'rīgū tojo uasā'a”, nirōua'a. ²⁵ Ō'acūrē ējōpeorā nerēwuaropū āpērā nerētisama. Na weesere sirututicā'rōua'a. Narē siruturonojō o'orā, marī nerērā, a'merī wācūtutuacā weerōua'a. Cārō dū'sa'a marī wiogu a'tiatje. Tojo weerā tojo weerōua'a.

²⁶ A'tiro ni'i. Diacjū cjasere masīmirā, marī ña'arō weesī'rīrō bajuro ña'arō weenu'cūrā, acobojose bocasome. Jesucristo wērīse me'rā dia'cū acobojono'o. Marī ña'arō weenu'cūrā, cūrē uatirā weronojō ni'i. Tojo weerā ne acobojono'some. ²⁷ Marī ña'arō weenu'cūcā, marīrē a'tiro wa'arosa'a. Ō'acū marīrē besegūsamī. Cū beséca be'ro pecame'epū

ãpērã cūrē ĩ'atu'ti'cārã me'rã cõ'agũsami. Marĩrē “Bu'iri da'regutĩ” cũ ní'que tuunarũse dia'cũ toja'a. ²⁸ Toduporopure no'o Moisé duti'quere yu'rũnu'cãgũrē pũarã o i'tiarã weresãca be'ro cūrē ne pajaña'ticārã niwã. Cūrē wējẽcõ'acārã niwã. ²⁹ Añurõ wãcũña. Õ'acũ duti'que cũ Moisére cũu'quere yu'rũnu'cãgũ, bu'iri da'reno'cu niwĩ. Ni'cãrõacãma Õ'acũ macũ cūrē wěrĩbosa'quere ějõpeodu'ugure tjãsami. Ęjõpeotigũnojõ Õ'acũ macũ cūrē wěrĩbosa'quere “Wapamarĩ'i”, ni wãcũsami. Espĩritu Santu cūrē ma'isere yabisami. A'tiro ni'i. Jesucristo wěrĩse me'rã Õ'acũ masãrē cũ “Weeguti” ní'quere queoro wa'acã weecu niwĩ. Cũ wěrĩse me'rã, cũ ye dí me'rã marĩ ña'arõ wee'quere cõ'acu niwĩ. Tojo weegu Õ'acũ cũ macũrē ñatigure uputu bu'iri da'regusami. ³⁰ Õ'acũ marĩ wiogu ucũ'quere masĩ'i. A'tiro nicu niwĩ: “Yu'cu bu'iri da'racju ni'i. Na wee'que wapare yu'cu wapayegusa'a.” Apeye quẽ'rãrē nicu niwĩ: “Marĩ wiogu cũ yarãrē na ña'arõ weese wapare bu'iri da'regusami.” ³¹ Õ'acũ catinu'cũgũ nimi. Cũ bu'iri da'rese pũrõ wiose ni'i.

³² Musã ne waro ějõpeoca be'ro wee'quere wãcũña. Titare musã Jesucristore ějõpeose ye bu'iri pũrõ pi'eticārã niwũ. Musãrē tojo wa'a'quere wãcũtutuacārã niwũ. ³³ Ni'cãrẽrã masã ĩ'orõpu yabi bujicã'no'cārã niwũ. Cãmida'reno'cārã niwũ. Apeterore ãpērã na pi'etisere tu'oña'tamucārã niwũ. ³⁴ Musã bu'iri da'reri wi'ipu nirãrē pajaña'cārã niwũ.

Āpērā mūsā yere ē'macā, e'catise me'rā nu'cācārā niwā. Mūsā u'musepu cūoatje pe'ere “A'ti nucūcā cjase nemorō, añuyū'rūnu'cāse ni'i”, nicārā niwā. Te pe'titiatje ni'i nīrā, wācūtutuacārā niwā. ³⁵ Tojo weerā ne

ējōpeodu'uticā'ña. Ējōpeonu'cūrā, añuse warore ñe'erāsa'a. ³⁶ Mūsārē wācūtutuarā nīrōua'a. Tojo wéerā, Ō'acū uaro wéeca be'ro cū “O'oguti” ní'quere mūsā ñe'erāsa'a. ³⁷ Ō'acū ye quieti ojāca pūrīpu a'tiro ni ojano'caro niwā: “Maata waro a'tiguti” ní'cū a'tigusami.

Ne yoogosome.

³⁸ Yū'u “Añurō weerā nima” nino'rā pūrīcā ējōpeonu'cūrā, yū'u me'rā ninu'cūrāsama.

Āpērā uirā, ējōpeodu'urā pūrīcārē ne tu'sasome, ni ojano'wā.

³⁹ Marī pe'e ui ējōpeodu'urānojō niwe'e. Tojo weerā marī pecame'epu wa'asome. Marī cūrē ējōpeorā, yū'rūono'rāsa'a.

11

Ō'acūrē ējōpeose cjase ni'i

¹ Marī ējōpeorā, a'tiro nímasī'i: “Ō'acū marīrē ní'quere diacjūta weegusami”, ni'i. Tere ī'atimirā, ī'arā weronjō “Diacjūta ni'i”, ni'i. ² Duporopu marī ñecūsūmuā Ō'acūrē ējōpeocārā niwā. Na a'tiro ni wācūcārā niwā: “Ō'acū ní'caronjōta marīrē weetamugūsami”, nicārā niwā. Tojo weegu Ō'acū narē “Añurā nima”, nicū niwī.

3 Marĩ Õ'acũrẽ ějõpeorã, a'tiro masĩ'i. Cũ a'ti turi nipe'tisere bajurẽgũ, cũ dutiro me'rã bajurẽcũ niwĩ. Tojo weero a'ti turi cjase marĩ ni'cãrõacã ĩ'ase ne waropũ marĩ'quere wee'que ni'i, nino'o.

4 Dũporocjũrũ Abel Õ'acũrẽ ějõpeogũ, Õ'acũrẽ oveja wĩ'magũrẽ wẽjẽ ũjũamorõpeocũ niwĩ. Cũ, cũ ma'mi Caĩ o'o'que nemorõ añurõ o'ocũ niwĩ. Õ'acũ Abel ějõpeosere ĩ'agũ, cũ o'osere ñe'ecũ niwĩ. Cũrẽ “Añugũ nimi”, nicũ niwĩ. Tojo weero Abel dũporopũ wẽrĩca be'ro nimicã, a'tiro ni'i. Cũ Õ'acũrẽ ějõpeo'que a'tiro nicãrẽ marĩrẽ bu'ese ni'i. Marĩ quẽ'rã cũ ějõpeo'caronojõta Õ'acũrẽ ějõpeorõũ'a.

5 Enoc wãmetigũ quẽ'rã Õ'acũrẽ ějõpeogũ nicũ niwĩ. Cũ wẽrĩtomicã, Õ'acũ cũrẽ cũ tioropũ miacũ niwĩ. Āpẽrã cũrẽ a'macãrã nimiwã. Ne bocaticãrã niwã. Õ'acũ ye queti ojãca pũrĩpũ a'tiro ojano'caro niwũ: “Õ'acũ Enorẽ e'catise me'rã ĩ'acũ niwĩ. Tojo weegũ cũrẽ miacũ niwĩ”, niwũ. 6 Marĩ Õ'acũrẽ ějõpeotirã, cũrẽ e'caticã weemasĩtisa'a. A'tiro ni'i. Õ'acũrẽ ějõpeosĩ'rĩgũ, “Diacjũta cũ nisami”, nirõũa'a. Tojo nicã “Cũrẽ yũ'ũ ějõpeocã, añurõ weegũsami”, nirõũa'a.

7 Noé wãmetigũ quẽ'rã Õ'acũrẽ ějõpeogũ, a'tiro weecũ niwĩ. A'ti turire bu'iri da'reatjere Õ'acũ cũrẽ werecũ niwĩ. Noé “Tojo wa'arosa'a” ni masĩtimigũ, Õ'acũrẽ ějõpeocũ niwĩ. Tojo weegũ Õ'acũrẽ yũ'tigũ, cũ acawererã me'rã dia mirĩcã yũ'rũsĩ'rĩgũ, yucũsũ pajipjũjore da'recũ

niwĩ. Tojo ẽjõpeogũ, a'ti nucũcãcjãrã Õ'acũ ucũsere ẽjõpeotirãrẽ a'tiro ï'ocũ niwĩ. Na pecame'epũ wa'atjere ï'ocũ niwĩ. Cũrẽ Õ'acũ “Añugũ nimi”, nicũ niwĩ. Cũ ẽjõpeoyucã, tojo nicũ niwĩ.

⁸ Abrahã quẽ'rã Õ'acũrẽ ẽjõpeogũ, a'tiro weecũ niwĩ. Õ'acũ cãrẽ ape di'tapũ wa'aduticã, yũ'ticũ niwĩ. Õ'acũ cãrẽ o'otjopũ wa'acũ niwĩ. Cũ ya macãrẽ wijawã'cãgũ, “Ti di'tapũ wa'agũsa'a” nirõ marĩrõ wa'acũ niwĩ. ⁹ Abrahã Õ'acũ cãrẽ “Ti di'tare mũ'urẽ o'ogũti” ní'quere ẽjõpeocũ niwĩ. Ti di'tapũre etacũ niwĩ. Eta, cũ ãpẽrã ya di'tapũre ní'gũ, mejẽcã pejaro tu'oña'cu niwĩ. Wa'icũrã caseri me'rã wéeca wi'ipũ cãjĩcũ niwĩ. Cũ macũ Isaa, tojo nicã cũ pãrãmi Jacob mejãrõta nisirutubũrocãrã niwã. Õ'acũ na quẽ'rãrẽ “Mũsãrẽ a'ti di'tare o'ogũti”, nicũ niwĩ.

¹⁰ Abrahã Õ'acũ ya macã pe'titiatji macã u'muse pe'ere nisĩ'rĩgũ, tojo weecusiãcũ niwĩ. Ti macã Õ'acũ wéeca macã ni'i.

¹¹ Apego quẽ'rã Õ'acũrẽ ẽjõpeogo, Abrahã nũmo Sara a'tiro weeno'co niwõ. Co bũcũo waro põ'rã bocata basiotimicã, Õ'acũ core põ'rãticã weecũ niwĩ. Co ni'cũ põ'rãtico niwõ. Co a'tiro wãcũco niwõ: “Õ'acũ yũ'ure ‘Wĩ'magũ wũagosa'a’ ní'quere queoro weegũsami”, nico niwõ. Tojo weegũ Õ'acũ queoro weecũ niwĩ.

¹² Abrahã bũcũ waro nimigũ, macũticũ niwĩ. Macũti, be'ro pãjãrã waro pãrãmerã nituriarã cũocũ niwĩ. Na ñocõa, nucũpori weronojõ pãjãrã waro ba'paqueota basiotirã nicãrã niwã.

13 Ā'rā yu'u ucūrā Ō'acūrē ějōpeonu'cūcārā niwā. Cū “O'oguti” nīca di'tare ñe'etimirā, ějōpeocārā niwā. Ñe'etimirā, wērīa wa'acārā niwā. Na ějōpeose cūorā, cū o'oatjere ñe'e'cārā weronojō nicārā niwā. “Cū nī'caronojōta weegusami” ni wācūrā, e'caticārā niwā. Na tojo wee'que me'rā “Ů'mūsepū wa'arāsa'a, a'ti nucūcāpūre sijari masā weronojō ni'i”, nicārā niwā. 14 Masīno'o, tojo nīrā, ape di'ta na niatji di'ta warore a'marā weecārā niwā. 15 Na ne waro wijawā'cā'caropūre wācūrā pūrīcā, dajabopā. 16 A'tiro pe'e weecārā niwā. Ti di'ta nemorō añurī di'ta waro ũ'mūse pe'ere nisī'rīcārā niwā. Tojo weegu Ō'acū na “Ŭsā wiogū nimi” nicā, bopoyasāticū niwī. Tojo bopoyasātigū, na ya macā na niatjo ũ'mūserē apoyutojacū niwī.

17 Abrahā Ō'acūrē ějōpeogu, a'tiro weecu niwī. Ō'acū ġdiacjūta yu'ure ějōpeomiti? nīgū, cū macū Isaare wa'icūre wējē ũjūamorōpeowūaronojō weeduticū niwī. Abrahā cū macū ni'cū nigūrē “Wējē ũjūamorōpeowe'e”, niticū niwī.

18 Toduporopūre Ō'acū Abrahārē a'tiro nicū niwī: “Isaa mū'u macū me'rā pājārā pārāmerā nituriarā cūogusa'a”, nicū niwī. 19 Abrahā a'tiro wācūcū niwī: “Ō'acū nipe'tirā wērī'cārāpūreta masōmasīmi.” Cū macūrē “Wējēgūti” weeri cura Ō'acū cūrē “Wējētīcā'ña”, nicū niwī. Tojo weerā a'tiro nīmasī'i: “Abrahā cū macūrē wērī'cāpū masā'cūre weronojō cūocū niwī”, nīmasī'i.

20 Isaa Ō'acūrē ějōpeogu, cū pō'rā Jacore,

Esaurē be'ropu añurō wa'atjere wereyucu niwī. ²¹ Jacob Ō'acūrē ějōpeogu, cū wērīse dūporoacā cū pārāmerā José pō'rānucūrē “Añurō wa'arosa'a”, nicu niwī. Tojo ucūgū, cū tuacjuru ñatuunu'cūgūta, Ō'acūrē ñubuecu niwī. ²² José Ō'acūrē ějōpeogu nicu niwī. Cū wērīgū, a'tiro wereyucu niwī: “Israe curuacjārā Egipto ní'cārā be'ropu wījarāsama. Na wa'arā, yé ō'arīrē miato”, nicu niwī.

²³ Moisé pacusumua Ō'acūrē ějōpeocārā niwā. Na macū bajuaca be'ro “Añugū waro nimi”, nicārā niwā. Na i'tia mujipū nuocucārā niwā. Cū bajuase dūporo Egiptocjārā wiogu wī'marā umuarē Israe curuacjārārē wējēduticu niwī. Moisé pacusumua pe'e wiogu dutisere uititjārā, na macūrē nuocārā niwā. ²⁴ Be'ro Egiptocjārā wiogu macō cūrē masōco niwō. Moisé bucu ějāgū, Ō'acūrē ějōpeocu niwī. Tojo weegu cū “Egiptocjārā wiogu pārāmi nimi” nisere tu'osī'rīticu niwī. ²⁵ A'tiro pe'e weesī'rīcu niwī. Ō'acū yarā Israe curuacjārā me'rā pe'e pi'etitamusī'rīcu niwī. Ō'acūrē ějōpeotigu weronojō Egiptocjārā wiogu ya wi'ipu tojasī'rīticu niwī. Na ña'arō weesere bu'ipejatusī'rīticu niwī. ²⁶ Na cūrē yabicā, cū Cristo Ō'acū bese'cu pi'etiatje weronojō pi'eticu niwī. Tojo pi'etigu, “Nipe'tise Egiptopu nisere cuoro nemorō añu ni'i”, nicu niwī. Ō'acū cūrē be'ropu o'ootjere wācūgū, tojo nicu niwī. ²⁷ Ějōpeose cuogu, Moisé Egiptopu ní'cu wijacu niwī. Cū Egiptocjū wiogu uasere uiro marīrō

wijacũ niwĩ. Moisé Ô'acũ bajutigure ĩ'agũ weronojõ cũ “Weeguti” nisere ducayuro marĩrõ weenu'cũcũ niwĩ.

²⁸ Ĕjõpeose cõogũ, Moisé Egiptopũ wijawã'cãgũ, Pascua wãmetiri bosenuũurẽ weewã'cõcũ niwĩ. A'tiro ni'i. Ô'acũ cũrẽ wereco'tegũ u'mũsecjũrẽ nipe'tirã Egiptocjãrã uũua masã ma'misũũuarẽ wẽjẽdutiũ niwĩ. Tojo weegũ Moisé a'tiro weecũ niwĩ. Ô'acũ duti'caronojõta Israe curuacjãrãrẽ weedutiũ niwĩ. Na põ'rã masã ma'misũũuarẽ wẽjẽticã'to nĩgũ oveja wĩ'marãrẽ wẽjẽduti, na ye dí me'rã sope sumuto wã'ñase pjĩrĩrẽ wa'redutiũ niwĩ. Tojo weegũ Ô'acũrẽ wereco'tegũ díre ĩ'agũ, wẽjẽtiũ niwĩ. ²⁹ Ô'acũrẽ ĩjõpeotjĩarã, Israe curuacjãrã dia pajiri maa, sõ'arĩ maajore pẽ'acãrã niwã. Tĩ maarẽ pẽ'arã, di'ta aco marĩrõ pẽ'acãrã niwã. Egiptocjãrã na be'ro pẽ'asĩ'rĩmirã, mirĩpe'tia wa'acãrã niwã.

³⁰ Apeye quẽ'rãrẽ Israe curuacjãrã Jericó wãmetiri macã sumutore siete nũũũĩ sũtuasijacãrã niwã. Na Ô'acũrẽ ĩjõpeocã ti macã sumuto cja sã'rĩrõ ũtã me'rã wéeca sã'rĩrõjo burũdijacaro niwũ. ³¹ Tojo nicã ti macãcjõ Rahab wãmetigo uũua me'rã a'metãrãwapata'ari masõ ĩjõpeose cõogo nico niwõ. Co Israe curuacjãrã ĩ'adu'tiri masãrẽ añurõ co'teco niwõ. Tojo weego ãpẽrã ti macãcjãrã Ô'acũrẽ yũ'rũũ'cã'cãrã me'rã wẽrĩtico niwõ.

³² ¿Ñe'erẽ ninemogũsari yũ'u? Nipe'tirã ye quetire wereta basiowe'e. Gedeõ wee'quere, Barac wee'quere, Sansón wee'quere, Jefte

wee'quere, Davi wee'quere, Samue wee'quere, tojo nicã ãpẽrã Ô'acũ ye queti weremu'tãrĩ masã wee'quere werepe'otisa'a. ³³ Na Ô'acũrẽ ãjõpeorã ãpẽrã ye di'tacjãrã me'rã a'mequẽrã, wijawapata'acãrã niwã. Wiorã nirãnojõ masãrẽ queoro duticãrã niwã. Tojo weegu Ô'acũ cũ "Añurõ weeguti" nĩ'quere narẽ añurõ weecu niwĩ. Yaiwa nirõpu bi'adupomicã, narẽ ba'aticãrã niwã. ³⁴ Masãrẽ bu'iri da'rerã, asipo ãjũawuaropu sõrõcã quẽ'rãrẽ, ne ãjũticãrã niwã. Æpẽrã narẽ di'pjĩ me'rã wẽjẽsĩ'rĩcã, yu'rãweticã'cãrã niwã. Tutuatimi'cãrã, tutuarã wa'acãrã niwã. Ape di'tacjãrã me'rã a'mequẽrã narẽ wapata'arã, nemorõ tutuayuruarã wa'acãrã niwã. Narẽ i'atu'tirãrẽ docaque'acã weecãrã niwã. ³⁵ Ni'cãrẽrã numia na acawererãrẽ wẽrĩca be'ro masõno'cãrãpũre wiano'cãrã niwã tja.

Æpẽrã pe'e Ô'acũrẽ ãjõpeose cuomirã, uputu pi'eticãrã niwã. Na pi'etise me'rã wẽjẽno'cãrã niwã. Na ãjõpeodu'ucã, bu'iri da'reri wi'ipu nirãrẽ du'uwĩrõbopã. Na pe'e umusepu catinu'cũsere cuosĩ'rĩrã, ãjõpeodu'uticãrã niwã. ³⁶ Æpẽrã quẽ'rã Ô'acũrẽ ãjõpeorã yabi bujicã'no'cãrã niwã. Na wecu casero me'rã wee'que dari me'rã tãrãno'cãrã niwã. Æpẽrã cõme dari me'rãpũta dũ'teno'cãrã niwã. Æpẽrã bu'iri da'reri wi'ipu dũpono'cãrã niwã. ³⁷ Æpẽrã ãtãperi me'rã doquewẽjẽno'cãrã niwã. Æpẽrã na upu deco me'rã yejesureno'cãrã niwã. Æpẽrã di'pjĩ me'rã dũtewẽjẽno'cãrã niwã. Æpẽrã

su'ti marĩrã oveja caseri, cabra caseri me'rã dia'cũ câ'mota'acãrã, uicusiacãrã niwã. Na pajasec̃orã, ña'arõ weeno'cãrã, cãmida'reno'cãrã nicãrã niwã. ³⁸ Na masã marĩrõp̃, ũrũpagup̃, ũtã tutirip̃, di'ta se'te'que tũ'rurip̃ nise coperip̃ sijabaque'aticãrã niwã. Tere tojo weeno'rã añurã nicãrã niwã. Æpẽrã pe'e ña'ayũ'ruacãrã niwã. Ne câ'rõ Õ'acũrẽ ějõpeorã me'rã nita basioticarõ niwũ narẽ. ³⁹ Õ'acũ nipe'tirã cũrẽ ějõpeorãrẽ “Añurã nima”, ni ĩ'acu niwĩ. ějõpeorã nimirã, nipe'tise cũ narẽ “Añurõ weeguti” ní'que pe'ere ĩ'aticãrã niwã. ⁴⁰ Titare Õ'acũ narẽ “Añurõ weeguti” ní'quere weeticũ niwĩ. A'tiro pe'e wãcũcũ niwĩ: “Be'rocjãrã yũ'ure ějõpeorã me'rã ã'rã yarãrẽ añurã wa'acã weeguti”, nicũ niwĩ. Cũ wãcũ'caronojõta weemi. Tojo weero cũ todũporo wee'que nemorõ cũ ni'cãrõacã Jesucristo masãrẽ yũ'ruose pe'e añuyũ'gũnũ'cã'a.

12

Jesure ĩ'asirutu weedutise ni'i

¹ Sõ'onícãrã yũ'ũ ucũ'cãrã pãjãrã Õ'acũrẽ ějõpeorã pi'etisere nũ'cãcãrã niwã. Tojo nũ'cãrã, na cũrẽ ějõpeosere ĩ'ocãrã niwã. Na wee'que marĩrẽ queose ni'i. Tojo weerã narẽ wãcũrã, Õ'acũ marĩrẽ cũu'quere wãcũtutuase me'rã weeroũ'a. Ni'cũ omarĩ masũ nũcũse cũrẽ caribosenojõrẽ miatisami. Marĩ quẽ'rã cũ weronojõ weeroũ'a. Marĩ nipe'tise añurõ weesĩ'ricã, dojorẽsere, marĩ ña'arõ weewuasere du'ucã'rõũ'a. ² Jesure wãcũnũrũrõũ'a. Cũta

marĩrẽ ne waro ẽjõpeocã weewĩ. Cũ marĩrẽ nemorõ ẽjõpeowã'cãcã weemi. Cũ curusa bopoyoropũ pi'eticũ niwĩ. Cũ tojo bopoyoro wẽrĩsere bopoyoro marĩrõ wẽrĩcũ niwĩ. Cũ pi'etĩca be'ro ɸpũtũ e'catiatjere wãcũgũ, tojo weecũ niwĩ. Masãmũjãáca be'ro cũ Õ'acũ dujiri cũmurõ diacjũ pe'e ejanujãcũ niwĩ.

³ Mũsã Jesú wee'quere wãcũña. Ña'arã cãrẽ pũrõ pi'eticã weecãrã niwã. Tojo weerã mũsã quẽ'rã pi'etirã, caributitirãta cãrẽ ẽjõpeonu'cũcã'ña.

⁴ Mũsã ña'arõ weesere cã'mota'arã, ne ni'cũ wẽrĩña'timi yujupũ. ⁵ ¿Õ'acũ mũsãrẽ cũ põ'rãrẽ weronojõ werecasa'quere wãcũweti? Cũ ye queti ojãca pũrĩpũ a'tiro ni'i:

“Yũ'u põ'rã, mũsãrẽ añurõ weedutigũ bu'iri da're'e.

Yũ'u tojo weesere tojo ï'acõ'aticã'ña.

Yũ'u mũsãrẽ tu'ticã, wãcũtutuaya.

⁶ Yũ'u mũsã wiogu yũ'u mairãrẽ mũsã ña'arõ weecã, tu'ti'i.

Nipe'tirã yũ'u põ'rãrẽ añurõ weedutigũ bu'iri da're'e”, nicũ niwĩ Õ'acũ, ni ojano'wũ.

⁷ Pi'etirã, Õ'acũ yere du'uticã'ña. Õ'acũ mũsãrẽ cũ põ'rãrẽ bu'iri da'regũ weemi. Ne ni'cũ pacũ cũ macũ ña'arõ weesere bu'iri da'reticã weetisami.

⁸ Õ'acũ nipe'tirã cũ põ'rã ña'arõ weesere bu'iri da'remĩ. Tojo weeticã, mũsã cũ põ'rã waro nitibosa'a. Pacũ marĩrã, tojo boca'cãrã weronojõ nibosa'a. ⁹ Apeye quẽ'rãrẽ marĩ wĩ'marã nicã, marĩ pacũsumua marĩ ña'arõ weesere bu'iri da'recũwã. Na tojo weesere

marĩ yu'ti ějõpeowu. Tojo weerã marĩ pacu u'musepu nigú pe'ema tjãrõua'a. Tojo yu'ti ějõpeorã, catinu'cũrãsa'a. ¹⁰ Marĩ pacusumua a'ti nucũcãpu nirã marĩ ña'arõ weesere bu'iri da'rewã. Na bu'iri da're'que marĩrẽ yoaticã niwã. Na bu'iri da'resĩ'rĩrõnojõ marĩrẽ bu'iri da'rewã. Õ'acũ pe'e marĩrẽ añurõ waro wa'adutigu bu'iri da'remi. Marĩrẽ cũ weronojõ ña'ase moorã wa'adutigu tojo weemi. ¹¹ Diacjũta ni'i. Õ'acũ marĩrẽ bu'iri da'recã, ne tu'sawe'e. Marĩrẽ pũrĩ'i. Tojo nimicã, marĩ cũ bu'iri da'rese me'rã añurõ wee'e. Be'ropure marĩ ejeripõ'rãrĩpu ejerisãjãse bocarãsa'a. Añurõ cũ uaronojõ queoro weeme'rĩcã'rãsa'a.

Õ'acũ ucũsere tojo ĩ'acõ'aticã'ña nise ni'i

¹² Mũsã pi'etirã, wãcũtutuaya. ¹³ Õ'acũ uaro, diacjũ nisere weeya. Tojo weecã, ãpẽrã tutuatirã mũsarẽ ĩ'acũurã queoro weerãsama. Tutuanemorãsama. A'tiro wa'ase weronojõ ni'i. Tutuatiri du'pocã tutuari du'pocã wa'arosa'a. Ca'bidijanemosome.

¹⁴ Nipe'tirã me'rã cumuca marĩrõ nisetiya. Ne ña'arõ weese marĩrõ niña. Ña'arõ wéerã, marĩ wiogure ne ĩ'ata basiowe'e. ¹⁵ Mũsã tu'omasĩña. Apetero mũsã ña'arõ weese bu'iri Õ'acũ weetamusere uatirã weronojõ wa'abosa'a. Ne ni'cũ Õ'acũ añurõ weesere uatigunojõ marĩato. Tojo nicã mũsã wãcũsepu ãpẽrãrẽ uose, a'pepũrĩse, nipe'tise ãpẽrãrẽ ña'arõ weese wã'cãcã weeticã'ña. Siape me'rã tojo weesere cã'mota'atirã, pãjãrãrẽ dojorẽbosa'a. ¹⁶ Ne ni'cũ cũ numo

nitigo me'rã ña'arõ weeticã'to. Tojo nicã Õ'acũ yere mejõ nisere weronojõ wãcũticã'to. Esaú d̄porocjãp̄marĩcã mejõ nisere weronojõ wãcũcũ niwĩ. Cũ masã ma'mi nisere ʘjaboagu, cũ añuse ñe'ebo'quere ba'ase me'rã cũ acabijire d̄cayucũ niwĩ. Tojo weegu cũ ñe'ebo'quere bajuriocũ niwĩ. ¹⁷ Mũsã masĩsa'a. Esaú cũ pacũ “Mũ'urẽ añurõ wa'ato” nicã tũ'osĩ'rĩcũ niwiwĩ. Cũ pacũ pe'e “Basiowe'e, mũ'u acabijire o'otojapũ”, nicũ niwĩ. Cũ tojo nicã tũ'ogu, pũrõ uticũ niwĩ. Tojo utimicã, cũ pacũ cũ acabijire o'o'que ne d̄cayuta basioticarõ niwũ.

¹⁸ Mũsã Õ'acũrẽ ẽjõpeorã d̄porocjãrã Israe curuacjãrã weronojõ weewe'e. Na sõ'onĩcũ ʘrũgũ ĩ'ata basiocjũ, ñe'eña'ta basiocjũ pũ'to wa'acãrã niwã. Tigũ ʘpũtũ ʘjũcãro niwũ. Topũre pũrõ na'itĩ'acaro niwũ. Bũpo paa, wĩ'rõ ʘpũtũ wa'acaro niwũ. ¹⁹ Mũsã titacjãrã weronojõ coroneta puticã bũsũsere tũ'owe'e. Õ'acũ ucũse bajuyoropũ quẽ'rãrẽ tũ'owe'e. Na pũrĩcã cũ ucũcã tũ'orã, uise me'rã “Tocã'rõta ucũato majã”, nicãrã niwã. ²⁰ Na Õ'acũ duti'quere uiyũ'rũarã, tojo nicãrã niwã. Cũ duti'que a'tiro nicaro niwũ: “No'o a'tigu ʘrũgũpũre ʘ'tacũugũnojõrẽ ʘtãperi me'rã do-quewẽjẽña. Tojo weetirã, ñosẽrĩ pjĩ me'rã wẽjẽña. No'o wa'icũrã quẽ'rãrẽ mejãrõta weeya”, nicũ niwĩ Õ'acũ. ²¹ Tojo wa'a'que wioyũ'rũacaro niwũ. Moisé basuta a'tiro nicũ niwĩ: “Yũ'u uiyũ'rũagu narãsãsa'a”, nicũ niwĩ.

²² Mũsã pũrĩcã d̄porocjãrã weronojõ niwe'e. Mũsã Jesucristore ẽjõpeoyucã, Õ'acũ mũsãrẽ

cũ tiropu wa'ata basiocã weecu niwĩ. Cũrẽ sērĩmasĩcã weecu niwĩ. Topu Õ'acũ catinu'cũgũ ya macã, u'musepu nirĩ macã ni'i. Ti macã Jerusalẽ wãmetiri macã ni'i. Opa bu'a Siõn wãmetiri bu'apu ni'i. Ti macãpu Õ'acũrẽ wereco'terã pãjãrã waro nisama. ²³ Na nerẽ, cũrẽ e'catipeosama. Õ'acũ põ'rã cũrẽ ãjõpeomu'tã'cãrã quẽ'rã na wãmerẽ u'musepu ojaõ'ono'cãrã nima. Toputa Õ'acũ nipe'tirãrẽ besegu nimi. Tojo nicã toduporopu ejeripõ'rã añurã weeno'cãrã topu nima. Marĩ quẽ'rã Õ'acũrẽ ãjõpeose me'rã na tiropu wa'arãsa'a. ²⁴ Marĩ Jesure ãjõpeo'o. Cũ Õ'acũ masãrẽ “Na wiogu nigũti, na quẽ'rã yarã nirãsama” ní'quere apogu nimi. Topu cũ ye dí o'maburose me'rã marĩ acobojono'cãrã wa'a'a. A'tiro ni'i. Abel cũ dí o'maburocã, cũrẽ wẽj'cure bu'iri da'reno'caro niwũ. Tojo weero Jesucristo ye dí, duporocjũ Abel ye dí nemorõ wapati'i.

²⁵ Tojo weerã añurõ tu'omasĩña. Õ'acũrẽ musãrẽ weregure teeticã'ña. Toduporocjãrãrẽ Õ'acũ bajuyoropu werecu niwĩ. Na cũrẽ teecãrã niwã. Na tojo weecã, narẽ bu'iri da'recu niwĩ. Marĩ pũrĩcãrẽ teecã, tjãgũsami. Õ'acũ u'musepu nigũ marĩrẽ weremi. Cũrẽ teerã, ne yu'rũwetisome. ²⁶ Titapure Õ'acũ cũ uputu ucũcã, di'ta narãsãcaro niwũ. A'tocaterore a'tiro nimi: “Ni'cãti di'ta narãsãcã weenemogũti. Di'ta dia'cũrẽ narãsãcã weesome. U'muarõpu nise quẽ'rãrẽ narãsãcã weeguti”, nimi Õ'acũ. ²⁷ Cũ ni'cãti di'ta narãsãcã weenemogũti ní'gũ,

a'tiro nigũ weemi. Nipe'tise cũ wee'que bajuse mió'ota basiosere cõ'agũsami. Mió'ota basiotise ɯ'muse cjase dia'cũ tojarosa'a. ²⁸ Õ'acũ cũ wiogu nirõpɯ tojarosa'a. Topɯ marĩ nirãsa'a. A'te ne mió'ota basiowe'e. Tojo weerã Õ'acũrẽ a'tere e'catise o'orã. Cũrẽ e'catise o'orã, cũ tu'saronojõ añurõ weerã wee'e. Cũrẽ ẽjõpeorã wiopesase me'rã weerã wee'e. ²⁹ Marĩ wiogu Õ'acũ nipe'tise ña'asere ỹjũacõ'arĩ me'e weronjõ nimi.

13

Õ'acũ cũ tu'sasere weeya nise ni'i

¹ Musã Jesucristore ẽjõpeorã ni'cũ põ'rã weronjõ ni'i. A'merĩ ma'idu'uticã'ña. ² Musã ya wi'ipɯ etarãrẽ, sijari masãrẽ añurõ weeya. Tere acobojoticã'ña. Æpẽrã tojo weerã ɯ'musecjãrã Õ'acũrẽ wereco'terã ejarãrẽ ñe'ecãrã niwã. “Õ'acũrẽ wereco'terã nima”, ni masĩticãrã niwã.

³ Bu'iri da'reri wi'ipɯ nĩrãrẽ wãcũña. Na me'rã nĩrã weronjõ tu'oña'ña. Ña'arõ yɯ'ɣɯ, cãmida'reno'cãrã quẽ'rãrẽ wãcũña. Musã quẽ'rã na weronjõ upũti'i. Tojo weerã pi'etitamumasĩ'i.

⁴ Nipe'tirã numotirã, marãputirã a'merĩ wiopesase me'rã ñ'aña. Musã numosãnumia me'rã añurõ nisetiya. Numia na marãpɯsumɯa me'rã mejãrõta nisetiato. Numo marĩrã, marãpɯ marĩrã no'o ɯaro a'metãrãbajaque'atirãrẽ Õ'acũ bu'iri da'regɯsami. Tojo nicã numotirã, marãputirã nimirã, Æpẽrãrẽ a'metãrãbajaque'atirãrẽ bu'iri da'regɯsami.

⁵ Niyerure ɯaripejayu'rɯnu'cāticā'ña. Mɯsã cɯose me'rã e'catiya. Õ'acũ a'tiro nicu niwĩ: “Ne mɯ'urẽ ni'cũta du'ucũusome. Ne cõ'awã'cāsoma.” ⁶ Tojo weerã diacjũta ẽjõpeose me'rã a'tiro nĩmasĩ'i:

Marĩ wiogu yu'ure weetamumi.

Ne ni'cũ yu'ure ña'arõ weesĩ'rĩsere uiwe'e, nĩmasĩ'i.

⁷ Mɯsãrẽ añurõ sɯ'ori wejepeo'cãrã Õ'acũ ye queti were'cãrãrẽ wãcũña. Na añurõ weeseti yapada'reo'quere wãcũña. Na weronojõ ẽjõpeo nisetiya.

⁸ Jesucristo ne dɯcayutimi. Todɯporopɯre niseti'caronojõta ni'cãrõacãrẽ, be'ropɯre mejãrõta ninu'cũgũsami. ⁹ Tojo weerã ãpẽrã mɯsãrẽ mejẽcã werecã, ẽjõpeoticã'ña. Õ'acũ cũ pajaña'se me'rã marĩrẽ ejeripõ'rãrĩpɯ wãcũtutuacã weesami. ãpẽrã a'tiro dutisere cɯoma: “A'tere ba'arɯa'a. A'te pe'ere ba'aticã'rõa'a”, nima. Na dutisere yu'tiro nemorõ Õ'acũ marĩrẽ wãcũtutuacã weese pe'e añuyɯ'rɯnu'cã'a. Te dutisere yu'ticã, tojo nirãnojõrẽ wãcũtutuacã weewe'e.

¹⁰ Dɯporocjãrã pa'ia Õ'acũ wi'ipɯ da'rãrã apeye wa'icurã ẽjũamorõpeo'quere ba'aticãrã niwã. Na ba'ati'caronojõta náta tja a'tiro nicãrẽ marĩ Jesucristore ẽjõpeorã me'rã bu'ipejamasĩtisama. ¹¹ A'tiro ni'i. Judío masũ pa'ia wiogu wa'icurãrẽ wẽjẽcu niwĩ. Cũ Õ'acũ Nibutiari Tucũpɯ na ye díre miisãjãacu niwĩ. Masã ña'arõ wee'quere acobojodutigu tojo weecu niwĩ. Tojo weemigũ, na wa'icurã upɯ

pe'ere macã sumutopu ãjũacõ'acu niwĩ. ¹² Tojo wee'caronojõ Jesú macã sumutopu pi'eti, wẽrĩcu niwĩ. Cũ ye dí me'rã marĩrẽ bu'iri marĩrã tojacã wéégũ, tojo weecu niwĩ. ¹³ Cũ macã sumutopu wẽrise “Bopoyo ni'i”, nino'caro niwũ. Cũ wẽricã, judío masã wiorã cãrẽ tu'ti, yabicãrã niwã. Marĩ quẽ'rãrẽ cãrẽ sirutucã, ãpẽrã tu'ti, yabima. Marĩ cãrẽ siruturoã'a. Na tojo weesere tojo tũ'oña'rã. ¹⁴ A'ti nucũcãpũre marĩ nirĩ macã ne nidojasome. Ape macã, be'ropu marĩ niatji macã u'muse pe'ere a'ma'a. ¹⁵ Tojo weerã Jesucristo cũ weetamuse me'rã marĩ Õ'acũrẽ ãjõpeorã, a'tiro weerã. Wa'icũrãrẽ wẽjẽ ãjũamorõpeo'caro weronojõ wéerã, cãrẽ e'catise o'onu'cũrã. “Cũ marĩ wiogũ nimi, añuyũ'rũami” nĩrã, tojo weerã. ¹⁶ Tojo nicã mũsã añurõ weenu'cũcã'ña. Añurõ weesere acobojoiticã'ña. ãpẽrãrẽ weetamurã, narẽ mũsã cõosere dũcawaaya. Tojo weerã mũsã Õ'acũpũre o'orã weronojõ weerãsa'a. Cũ tojo weesere tũ'sasami.

¹⁷ Mũsãrẽ sũ'ori wejepeorãrẽ yũ'tiya. Na dutisere weeya. Na mejẽcã ãjõpeori nĩrã, mũsãrẽ ã'anũrũ, bu'enu'cũma. Na Õ'acũrẽ a'tiro nirãsama: “Ësã narẽ bu'érã, queorota weewũ”, nirãsama. Tojo weerã na dutisere tũ'saroputa yũ'tiya. Narẽ bujaweticã weeticã'ña. Mũsã narẽ yũ'rũnu'cãcã, na mũsãrẽ añurõ weetamu-masĩtima.

¹⁸ Ësãrẽ Õ'acũrẽ sãrĩbosanu'cũcã'ña. Ësã bu'iri marĩrã tũ'oña'a. Nipe'tisere queoro weesĩ'rĩ'i. ¹⁹ A'tiro Õ'acũrẽ sãrĩcã ã'a: “Maata Õ'acũ mũsã tiropu yũ'ũre o'oato”, ni sãrĩña.

Añudutituose, tojo nicã Õ'acũ añurõ weeato nise ñi'i

²⁰ Õ'acũ ejerisãjãse o'ogũ marĩ wiogũ Jesucristore wẽrĩ'cũpũre masõcũ niwĩ. Jesucristo oveja co'tegũ waro weronojõ marĩrẽ añurõ co'tegũ nimi. Cũ wẽrĩse me'rã, cũ ye dí me'rã Õ'acũ masãrẽ “Na wiogũ nigũti, na quẽ'rã yarã nirãsama” ní'quere queoro wa'acã weecũ niwĩ. Õ'acũ masãrẽ “Tojo weegũti” ní'que ninu'cũrõsa'a. ²¹ Õ'acũ mũsãrẽ queoro nisetiã weeato. Nipe'tisere añurõ weesetiã weeato. Tojo weecã, cũ ɥaro weemasĩrãsa'a. Jesucristo cũ tutuaro me'rã mũsãrẽ tojo weegũsami. Cristore e'catipeonu'cũrã. Tojota weerã.

²² Yũ'ɥ acawererã, yũ'ɥ mũsãrẽ werecasasere nu'cãcureya. Yũ'ɥ mũsãrẽ yoatiri pũrĩ oja'a. ²³ Mũsã a'tiro masĩcã ɥa'a. Marĩ acaweregũ Timoteo bu'iri da'reri wi'ipũ ní'cũ du'uwĩrõno'tojami. Cũ maata yũ'ɥ tiropũ etacã, mũsã tiropũ wa'agũ, cũrẽ miagũti.

²⁴ Nipe'tirã mũsãrẽ sũ'ori wejepeorã añuato. Nipe'tirã Jesucristore ẽjõpeorã quẽ'rã añuato. Italiacjãrã mũsãrẽ añudutima.

²⁵ Õ'acũ mũsã nipe'tirãrẽ añurõ weeato. Tojota weeato.

Õ'âkã hi yeere uúkũri turi Tukano New Testament in Tucano (BR:tuo:Tucano)

copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tucano

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tucano [tuo], Brazil

Copyright Information

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Tucano

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2020-12-01

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 30 Sep 2022 from source
files dated 9 Oct 2020

00ebd04f-7b0d-5a72-9407-eb53ae2bd086